

«Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!»

ЭНСИЭЛИ

12+

2019 сыл
Бэс ыйын
20 күнэ
Чэппиэр
№ 24 (10709)

1935 сыл алтынны 5
күнүгэр төрүтгэммитэ

Нам улууһун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастыг хаһыата»

БҮГҮН — КЫЫС КЭРЭ НАМ СИРИГЭР ОЛОНХО ЫҤЫАҒА!

**НАМ УЛУУҤУН
ЫТЫКТАБЫЛЛААХ
ОЛОХТООХТОРО!
КҮНДҮ ЫАЛДЫТТАР!**

Ис сүрэхпиттэн энигини Олонхо ыһыаҕа национальнай бырааһынньыгынан эбэр-дэлибин!

Үгүс үйэлэр усталарыгар саха норуота дириг философскай ис хоһоонноох дууһатын баайын көрдөрөр бырааһынньык үгэстэрин умну-бакка илдэ кэлэр уонна көлүнэттэн көлүнэбэ биэрэр. Бу күн биһиги өбүгэлэрибит курдук үгүс норуоттар эйэлээх олохторбут, төрөөбүт дойдубуларын буолбут сиригэр алгыс көрдөһөбүт. Биһиги бары сайынны күн бастакы сарданаларыттан сыл устатыгар сырдык күүһү-уоҕу ылан, былыргы ураанхай сирин сорботун курдук санабыт.

Ыһыах бүтүүн дойдуга биер саамай улахан национальнай бырааһынньык диэн өрө көтөҕүллүүлэхтик ааттар. Кини ханнык да омугуттан, итэҕэлиттэн, политическай көрүүтүттэн уонна социальнай балаһыанньатыттан тутулуга суох биһиги республикабыт бары олохторун түмэр күүһүнэн буолар. Бу быйыл Сомоҕолоһуу сылынан биллэриллибит кэммитигэр олус улахан суолталаах.

Дойдубут уонна республикабыт саҥа стратегиятынан бүгүн дьонун уларытыларга хамсааһын түстэннэ, биһиги иннибитигэр бука бары сомоҕолоһон быһаарар кыахтаах киэн далааннаах сорукур тураллар. Хас биридди Саха сирин олохтооҕо дьоллоох уонна байылыат олохтоох буоларын ситиһэргэ сомоҕолоһуобун!

Күндү доҕоттор!

Эһиэхэ уонна чугас дьон-нугулар иллээх олобу, үтүөнү уонна этэнгэ буолууну баҕарабын. Ыһыах барыбытыгар сырдык санааны, үтүөнү ситиһиэт күүһү-уоҕу ингэрдин!

Үрүн тунах Ыһыаҕынан! Уруй! Айхал!

Айсен НИКОЛАЕВ,
Саха Республикатын
Ил Дархана

ҮРҮН ТУНАХ ЫҤЫАҒЫНАН!

Нөрүөн-нөрүгү буолуохтун Энсиллэр сүүрүктээх Энсиэли хочотун ытык-мааны ыалдыттар, Нам сирин дьоно-сэргэтэ! Айхал буоллун ыраахтан-чугастан кэлбит үтүө-мааны дьоммутугар!

«Нам улууһа» муниципальнай тэриллии дьаһалтатын, улуус депутатааттарын Сэбиэтин уонна тус бэйэм ааптытан барыгытын сааман сайыммыт салаллан кэлбитинэн, Үрүн тунах, уйгубыйаҥ Ыһыаҕынан итиитик-истинник эбэр-дэлибин!

Олонхо ыһыаҕа Саха норуотун түмэр, норуот айымньытын, фольклорун бары көрүннэрин көрдөрөр, аһыах ахсааннаах норуоппут сайдар суолун тобулар, кэлэр көлүнэбэ омукут уратытын көрдөрөр сүдү тэрээһин буолар.

Нам улууһа - XVII үйэбэ сахалар улуустарыттан, биер биллэр көстөр, элбэх киһилээх Энсиэли хочотугар тар-баммыт модун улууһу. XVII

үйэбэ Нам кинээһэ Мымах сахалартан биер бастакынан кэлбит нууччалары кытта эйэ дэмнээх сыһыаны олохтоон, Өлүнэ өрүс кытылыгар политическай быһыы-майгы бигэ туруктаах буоларын ситиһэн, Саха сирэ Россия судаарыстыбатын састаабыгар кириитигэр сүрүн оруолу оонньообута.

Биһиги өрөспүүбүлүкэбит чэчири сайдарыгар сүгкэн кылааты киллэрсит уонна ситиспит Нам чулуу уолаттара, Саха сирин чабылхай, уһулчулаах судаарыстыбаннай уонна политическай диэйэтэллэрэ Максим Кирович Аммосов, Илья Егорович Винокоров буолаллар.

Үс үллэр үөстээх Өлүнэ эбэбит биер маанылаах, киэн хочотугар - Энсиэлигэ былыр-былыргыттан уус - уран тыллаах олонхоһуттар төрөөн-үөскээн олон ааспыттара. Ол курдук Прокопий Ядрихинский - Бэдьээлэ, Егор Охлопков - Буоратай, Василий Попов - Бочоох, Афанасий Сивцев - Дьиибэ Бытык, Мачайар, Александр Петров - Чааскылатар, Гаврил Кычкин - Хабыанна олонхоһуттар киэнник биллибиттэрэ.

Платон Ойуунускай кинилэр ырыаларын-тойуктарын истэн, олуһун үөрэн, түмүгэр кэлин «Социалистическая

ОЛОНХО ЫҤЫАҒЫН ӨРӨТӨЙ ЫРЫАТА

Иван Новиков, Николай Жирков тыллара, Афанасий Татаринов мелодията

Сир инэ килбиэннээбэ,
Улуу дьабыл дойдуга
Хочо киэнгэ быйаҥнааба,
Аан дойду килбэйэр кинигэр
Айыы сиэнэ олохтообут
Эллэй эһэбит саҕаттан
Олонхо киэнэ чулуута
Айылан кэлбит олоххо.

Хос ырыата:

Элиэнэлир эбэбит
Олонхолоох биһигэр,
Энсиэлиир хочобут
Ытык Наммыт сиригэр,
Ураанхайдыр сахабыт
Төлкөлөммүт кинигэр,
Уруй-айхал буолуохтун!
Уруй-туску туолуохтун!

Ийэ тылбыт илгэтинэн,
Ойуу тылбыт оһуорунан,
Алгыһынан арчыламмыт
Айгыр-силик алааска.
Самаан сайын салылыбыт,
Саргылардаах кэмнэригэр,
Уолбат уйгу Олонхону
Өрөгөйдөөн туойуохха!

Якутия» хаһыакка «Эпоха счастья и радости» диэн ыстатыйаны таһааттарбыта.

Нам улууһугар 2019 сыл Олонхо сылынан биллэриллибитэ. Үйэлэри унурдаан илдэ кэлбит үтүө үгэстэрибитин кэлэр көлүнэлэргэ бүөбэй-дээн, харыстаан чөл тириэрдии — бу биһиги ытык иэспит.

Олонхо ассоциацията Нам улууһугар олонхону дьаныардаахтык нэһилиэннээбэ үөрэти хайысхатын киэн далааһыннаахтык тарҕата, үөрэтэ турар. «Олонхо эйгэтин сэгэтэн...» диэн бу сыл бэчээттэммит кинигэлэр сүрэхтэннилэр.

Күндү Нам улууһун олохтоохтору, ытыктабыллаах ыалдыттар! Ийэ айылҕабыт торбо күөбүнэн тупсан-киэркэйэн, бырааһынньык тыһынын өрө көтөҕөр кэмигэр эһиэхэ хас бириддиигитигэр чөл туруктаах олобу, этэнгэ буолууну баҕарабын. Сахабыт сирэ сайда, силигили турдун, дьоммут-сэргэбит дьоллоох-тускулаах буоллун!!!

Юрий СЛЕПЦОВ,
Нам улууһун баһылыга

НАМ УЛУУҔУН БИЛЛИЛЭЭХ ОЛОНХОҔУТТАРА УОННА УТУМНААЧЧЫЛАРА

ПРОКОПИЙ ПРОКОПЬЕВИЧ ЯДРИХИНСКОЙ-БЭДЬЭЭЛЭ

ССРС суруйааччыларын Союһун чилиэнэ, САССР культура-тын үтүөлээх үлэһитэ. 1901 с. кулун тутар 28 күнүгэр Нам улууһун Көбөкөн нэһилиэгэр төрөөбүтэ.

XX үйэ 30-с сылларыгар колхоһу тэрийиигэ актыбынай кыттыыны ылбыта. Биригэдьириинэн, ферма сэбиэдиссэйинэн, бырабылыанньа предсе-

дателинэн, ысқылаат сэбиэдиссэйинэн, хонуу биригэдьириинэн үлэлээбитэ. Өр сылларга почта дьаамсыгынан, бостуугунан, болуотун-нугунан үлэ үөһүгэр сылдыбыта.

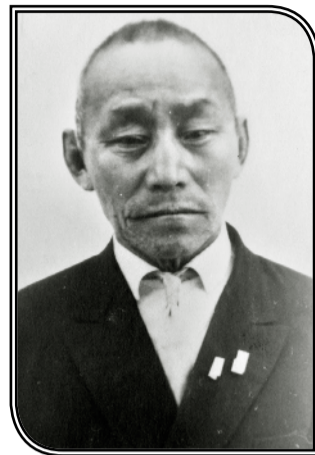
П. П. Ядрихинской-Бэдьээлэ республика биллиилээх олонхоһута, үгүс олимпиадаларга, фестивалларга, көрүүлэргэ кыттыбыта.

1937 с. ыам ыйыгар П. А. Ойуунускай Нам улууһугар тахсан, олонхоһуттар көрүү-конкурстарын тэрийбитэ. Онно Нам улууһуган 7-8 олонхоһут кыттыбыта. Ол туһунан Ойуунускай 1937 с. ыам ыйын 9 күнүгэр «Социалистическая Якутия» хаһыакка «Дьол уонна үөрүү эпохата» диэн ыстатыйа бэчээттэпитэ.

1981 с. «Дьырыбына Дьырылыатта-Кыысбухатыыр» олонхото, 1971 с. «Олоххо айхал», 1964 с. «Ходуһа уһуктуута» хомурунньуктара айымньылары бэчээттимитэрэ. 1947 с. «Биһиги өрөгөйдүүбүт» диэн олонхоттон быһа тартыыны толоруутун иһин Бочуотунай Грамотанан бэлиэтэммитэ. 1948 с. республикатааҕы көрүүгэ грамотанан

наҕараадаламмыта. 1972 с. фольклор I фестивалыгар II ст. дипломунаан бэлиэтэммитэ. 1972 с. САССР 50 сылыгар оройуоннааҕы фестивалга «Күн Дьөһөлдүүт» олонхону туруорбутун уонна «Тараҕана бостууга» хоһоонун иһин Бочуотунай грамотанан наҕараадаламмыта.

1979 с. ыарахан ырыыттан олохтон барбыта.

1909 с. тохсунньу 13 күнүгэр Нам улууһун Хатырык нэһилиэгэр «Кэнэли» арыыга төрөөбүтэ. 30-с сылларга ликбез 4 кылааһын үөрэнэн бүтэрбитэ.

1927-29 сс. сир комиссиятын председателинэн үлэлээбитэ. Оройуонга «Кэнэр» диэн бастакы колхоһу тэрийиигэ актыбынай кыттыыны ылбыта. Бу колхозка ревизионнай

комиссия председателинэн, ысқылаат сэбиэдиссэйинэн үлэлээбитэ. Икки сыл уоттаах сэриигэ сылдьан, бааһыран баран дойдутугар төннөн кэлэн, кадровай булчутунан, бостуугунан үлэлээбитэ. Мэлдьи инники кэккэҕэ буолара.

Василий Николаевич республикааҕы биллэр олонхоһут этэ. «Үс курдаах Үөлэн кыырдыт», «Ынах уола Ай-

даан бухатыыр» диэн олонхолору айбыта. Кини репертуарыттан магнитофонна суруллубут «Үөлэн кыырдыт» олонхото саха фольклористикатыгар научнай отчуот быһыытынан оноһуллуута иккис түбэлтэ буолар.

1937 с. Нам улууһугар САССР 15 сылын бэлиэтириһыахха П. А. Ойуунускай кэлэн барбыта. Манна Нам 5

бастын олонхоһуттара: П. П. Ядрихинской-Бэдьээлэ, Е. Г. Охлопков-Буоратай, В. Н. Попов-Бочоох, А. М. Петров-Чааскылатар, А. Е. Сивцев-Дьиибэ Бытык олонхоһоон иһитиннэрибитэрэ.

В. Н. Попов-Бочоох 1938 с. республикатааҕы олимпиада кыттыылааҕа. 1948 с. олонхоһуттар I республикатааҕы фестивалын кыайылааҕа.

1962 с. манньк конкурса бириистээх миэстэни ситиспитэ. 1972-79 сс. фестивалларга II, 1983 с. I миэстэ буолбута. Республикаааҕы фестивалларга барыта 8 төгүл кыттыбыта, онтон биридэ — I, биэстэ — II миэстэлэри ситиспитэ.

Биллиилээх олонхоһут Василий Николаевич Попов-Бочоох 1985 с. балаһан ыйыгар олохтон туораабыта.

ВАСИЛИЙ НИКОЛАЕВИЧ ПОПОВ-БОЧООХ

ЕГОР ГЕРАСИМОВИЧ ОХЛОПКОВ-БУОРАТАЙ

Е. Г. Охлопков 1897 с. тохсунньу 5 күнүгэр Нам улууһун Фрунзе нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Аҕата — Герасим Иванович Охлопков, ийэтэ — Анисия Яковлевна Хатырык нэһилиэгиттэн төрүттээх.

Урукку кэм киһитин быһытынан, Егор кыратыттан үлэҕэ эриллэн, оттоон-мастаан олох эндирдэрин этинэн-хаанынан билбитэ.

Мас ууһа этэ, бэйэтэ туппут 2 дьыэтэ билигин да дьонно туһалы тураллар. Колхозка сүөһү көрүүтүгэр, биригэдьириинэн, председателинэн үлэлээбитэ. Бэйэтэ үөрэнэн аҕар-суруйар буолбута, кинигэни сөбүлээн аҕара.

Аҕа дойду Улуу сэриитин кэмигэр үлэ фронтугар сылдыбыта. Ол кэннэ эйэлээх олоһу тутууга күүһүн харыс-

таабакка туруммута.

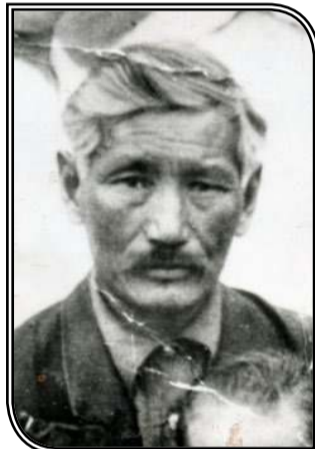
П. А. Ойуунускай көбүлээһининэн, саха былыргытын үөрэтиигэ, олонхону сөргүтүүгэ кыттыбыта. Егор Охлопков «Сир үрдүттэн сидьиннэри сиппийиэ-дин!», «Борогуулсук Боскуруоп» диэн хоһооннору бэчээттэпитэ. «Алайтан Боотур», «Үрүг Уолан бухатыыр» олонхолорун убайын уолугар — Се-

мен Охлопковка суруйтарбыта, билигин гуманитарнай чинчийи институтугар баар.

1939 с. кини ССРС суруйааччыларын Соһун чилиэнэ буолбута. 1947 с. Егор Охлопков-Буоратай, Прокопий Ядрихинской-Бэдьээлэ, Татьяна Ядрихинская (блокада кыттыылааҕа) Нам оройуонугар, Дьокуускай театрыгар олонхону көрдөрбүттэрэ.

Уола Иннокентий Охлопков Москваҕа Щепкин аатынан театральнай училищени Ф. Потаповы, Л. Сергучеву, А. Кузьминаны кытта биригэ үөрэнэн бүтэрбитэ. Ол кэннэ саха театрыгар, Сунтаар, Нам кулууптарыгар үлэлээбитэ.

Егор Охлопков-Буоратай 1974 с. ыарахан ырыыттан күн сириттэн барбыта.

АФАНАСИЙ ЕГОРОВИЧ СИВЦЕВ-ДЬИИБЭ БЫТЫК

Афанасий Егорович Сивцев 1882 с. Нам оройуонун Хатырык нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Үөрөҕө суох. Дьонун кытта Булунна 20-чэ сыл, ол иһигэр Усуяанаҕа, Алайыахаҕа олоҕубута.

«Кыһыл Талаһа» колхозка турук үлэһит этэ. Төрүттэригэр ырыаһыт, олонхоһут суоһун үрдүнэн, 30 сааһыттан бэйэтэ олонхолуур буолбута.

1937 с. П. А. Ойуунускай Нам улууһугар тахса сылдьан Сивцев Афанасий Егорович олонхолуурун истэн сөбүлээбит уонна бэйэтин кытта илдьэ барбыт. Ити сылдьан, А. Е. Сивцев Платон Алексеевич көбүлээһининэн тэриллибит күрэххэ кыттар уонна үс биллиилээх олонхоһуту кыайан бастакы миэстэни ылар. Бу

олонхоһуттары кыайыта А. Е. Сивцев-Дьиибэ Бытык бөдөн, күүстээх олонхоһут буоларын кэрэһэлиир. П. А. Ойуунускай курдук олонхону сиһили билэр киһи Афанасий Сивцевы бэйэтин кытта илдьэ сылдьан олонхолотон олус сөбүлээбит уонна үтүө өйдөбүнньук буоллун диэн патефон бэлэхтээбит.

«Туус манан атаах Тойон Дьуһууол бухатыыр», «Иирээннээх, кутураннаах Игирэ Хар», «Орто дойду олохтообут олоһун онорорго төрөөбүт Оҕо Одьунаас Беҕе» олонхолордоох. Манна Булун киһитэ Курутуу Баһылай, Көбүрүөт Уһук диэн олонхоһуттартан өйө-тыла салалларынан хоһуйбутун туһунан кэпсирэ.

Олонхолору таһынан «Тэлигирээмэ турбут ырыата (ойуун көрүүлэммит)», «Борукуот ырыата», «Мачайар Баһылай» диэн ырыалары толорбута. Бастакы ырыатын Нам киһитэ Белоусов диэн улахан ырыаһыттан истибит үһү.

Афанасий Егорович 1937 с. олонхо олимпиадатыгар кыттан I миэстэни ылбыта.

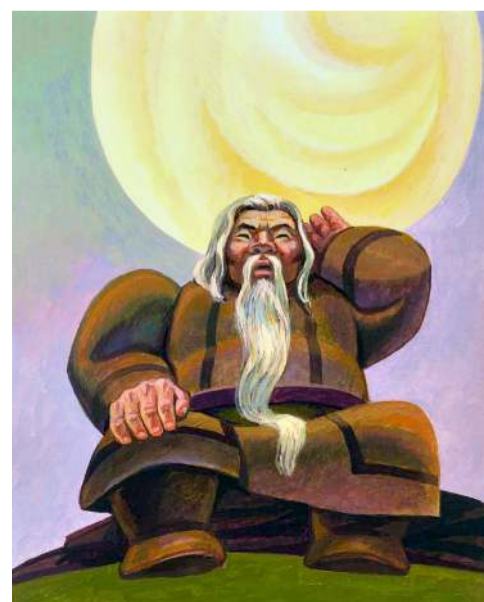
НАМ УЛУУҔУН ОЛОНХОҔУТТАРА

1. Бэриһ уола Баача Баһылай, Модут.
2. Иван Егорович Винокуров-Уйбаанка, 1905 с., Көбөкөн.
3. Чуорааннаах Огдоочуйа-Бочоох эбэтэ.
4. Мынчаар, Көбөкөн.
5. Олонхоһут Артамыан.
6. Олонхоһут Микиис.
7. Е. Е. Охлопков.
8. Егор Герасимович Охлопков-Буоратай.
9. Егор Иванович Охлопков.
10. Дмитрий Данилович Пермяков-Мэник Миитэрэй, Хамаҕатта.
11. Дмитрий Максимович Пермяков, Хамаҕатта.
12. Ырыа Хабырыс — былыргы Нам ааттаах олонхоһута, Бөтүн.
13. Афанасий Степано-

14. Василий Николаевич Попов, Хатырык.
15. Петр Григорьевич Потапов.
16. Николай Пряезников.
17. Афанасий Егорович Сивцев-Дьиибэ Бытык, Хатырык.
18. Кузьма Васильевич Сивцев-Тойон Мурун, Модут.
19. Спиридон Михайлович Юшков-Онхоот, 2 Хомустаах.
20. Таптаакы Дьаакып, Модут.
21. Николай Николаевич Шестаков-Суутта, Бөтүн.
22. Кэлээни Хабырыс
23. Прокопий Прокопьевич Ядрихинский-Бэдьээлэ.

24. Семен Михайлович Неустроев.
25. Петр (Лазаревич) Колесов, Атамай.
26. Ныгныһа Ньюкулай.
27. Силипиэн, 1881 с., Нам.
28. Маппый, Таастаах.
29. Сэмсэ Дайыыла, Таастаах.
30. Ырыа Мэхээс, Хатын Ары.
31. Афанасий Егорович Соловьев.
32. Мачайар Баһылай
33. А. М. Петров-Чааскылатар (Бааһынай).
34. Павел Дмитриевич Ядрихинскэй-Аччыгы Буутап.
35. Петр Григорьевич Потапов-Бэдьээлэ иһпит аҕата.
36. Яков Охлопков-Буо-

37. Хобороос Охлопкова-Буоратай саҕаһа эмээхсин.
38. Яков Пестряков (Дьиибэ Бытык күтүөтө).
39. Дмитрий Иванович Находкин-Көппө, Партизан.
40. Гаврил Семенович Кычкин-Хабыанна, Үөдэй (төрдө Мэнэ Хаҕалас).
41. Андрей Константинович Протопопов-Өндүрүөхэ, 2 Хомустаах.
42. Андрей Протопопов-Сыкырыһа, 2 Хомустаах.
43. Делигрязов (Аан Суут), Партизан.
44. Николай Белоусов, Хамаҕатта.
45. Татьяна Степановна Андросова, Партизан.
46. Василий Егорович Барамыгин.

«Энсиэли хототун олонхоһуттара» У. Д. Сивцева кинигэтигэр

ТӨРӨӨБҮТ ДОЙДУТУН ТОЙУКСУТА

Константин Никонович Тихонов, СР нуруотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, СР культураны туйгуна, СР бочуоттаах бэтэрээнэ, Нам улууһун культураны бочуоттаах үлэһитэ, СР «Лучший пропагандист Олонхо» премиятын лауреата.

Нам улууһун Ытык киһитэ, Түбэ, Модут, 2 Хомустаах нэһилиэктэрин бочуоттаах олохтообу, сцена, үлэ, тыыл ве-

терана, «Ленин суола», «Энсиэли» хаһыат анал корреспондента, нуруот ырыаһыта, тойуксут, алгысчыт.

Кини 1934 сыл ыам ыйын 8 күнүгэр 1 Модут нэһилиэгэр, «Хотонноох» алааһыгар төрөөбүтэ. 13 сааһыгар Устин Нохсоороп олонхолуурун истиэбэтигэр, олонхону толорор буолбута.

Өр кэмнэ Түбэ тугу биригэдьиригэр, 2 – Хомустаахха нэһилиэк председателинэ,

баһылыгынан үлэлээбитэ. Улуус социальнай, культурнай сайдыытыгар кэмнэмэт элбэх үтүөлээх. Нам улуунугар фольклор түмсүүтүн салайан, Олонхону, тойугу, оһуохайы көбүлээбитэ.

Оччолортон олонхону, тойугу толороччулартан, алгыһы түһэрэччилэртэн, оһуохай таһаарааччылартан биригэдьиригэр. Олонхот, тойуксут, оһуохайдыт араас үрдүк

ааттарын ылаттаан, культура туйгуна, нуруот ырыаһыта үрдүк аатын сүкпүтэ. Наммыт улуунуттан өрөспүүбүлүккэ түмүс туттар, атын улуустар ааттаахтарын кытары биригэдьиригэр турар киһибит.

Республикаҕа ытыллалыгыт 12 Олонхо ыһааһар барытыгар кыттан тойукка, оһуохайга, саха таһаарыгар номинаннара уонна 2008 с. Тааттага Олонхо ыһааһын «Туо-

ДЭГИТТЭР ХОМУСЧУТ, ЫРЫАҤЫТ, АЛГЫСЧЫТ

ССРС культураны туйгуна, Нам улууһун Ытык киһитэ, Саха республикатын нуруотун ырыаһыта, импровизатор-хомусчут, алгысчыт – Дмитрий Иванович Кривошапкин. Кини 1940 сыллаахха Таастаах нэһилиэгэр колхозтаах дьиэ кэргэнгэ төрөөбүтэ.

Ырыа абылангар ылларан, уон саастааһар 1950 сыллаахха, сыанаһа тахсан Архип Абаһыныскай

«Саас буоллаҕа» диэн, нуруот матыбыгар хоһуйуллубут ырыатын ыллаан, дьон улахан сэһэриитин ылан, сыанаттан түспэт ырыаһыт буолбута. Уол улаатан кулууптан арахсыбат ырыаһыт, олонхот буолар.

Ол сылдьан хомуска ооньуурга үөрэнэн, хомуһунан тулалыыр эйгэни, айылҕаны, көтөр-сүүрэр санатын үүт-үкүү үтүктэн дьону соһутара. Улуу хомус-

чуттары батыһа сылдьан истэрэ, кинилэртэн хомуска ооньуур кистэлэнгэ ньымаларыгар үөрэммитэ. Мантан иннэ сылтан-сыл талаана арыллан, оһо эрдэбиттэн арыллан, аны бэйэтэ дьону үөрэтэр киһи буолан тахсыбыта.

Бастаан 1976 сыллаахха биэс киһилээх «Дьүрүл» хомус ансамбылтан, кэлин 20-чэ киһилээх улахан коллектив буолан тахсы-

быта. 1979 сыллаахха коллектив 2-с Аан дойдутаағы фольклорнай фестивалга лауреат аатын ылар чиескэ тиксэр. 1991 сыллаахха 2-с Аан дойдутаағы Варганнай конгресс дипломана. 1993 сыллаахха ансаамбыл народнай ааты ылар. Мантан иннэ кинилэр ааттара дойдуну устун ааттанар, ситиһиллэрэ элбиит. «Дьүрүл» ансамбыл иһинэн олус элбэх хомусчут иитиллэн та-

быта. Кинилэр хомуһу тарҕатан, хомусчуттар коллективтарын тэрийэн үлэлэтэ сылдьаллар.

Дмитрий Иванович айылҕаттан бэриллибит талаанын таба туһанан нуруот илдэ сылдьар фольклорун: тойугу, чабырҕаһы, оһуохайы, олонхону дьонго сэргэһэ, ыччакка итэ-фэтиилээхтик тарҕатар, ону таһынан алгыстыыр. Ону киниэхэ айылҕа эргиччи улахан дьоруу биэрбит.

«ДЫРЫЛЫАТТА» ИТИЭХТЭЭБИТ ИЙЭТЭ

Ефросинья Васильевна Соколова Ньурба улууһун Саалтааныттан, былгыгыта Омолдоот, билингвистэ Чаапандаттан төрүттээх. «Холбос» ситимигэр 1956 сылтан 1991 сыллаахха диэри үлэлээбитэ.

Ол быһыгар Өлүө-

хүмэҕэ райком инструкторынан уонна культура салаатын сэбиэдиссэийнэн үлэли сылдьыбыта. Москватаағы Плеханов аатынан нуруот хаһаайыстыбатын институтун товаровед идэтигэр 4 сыл үөрэммитэ.

Үөрэтин бүтэрэн баран, «Холбос» ситимигэр Дьокуускайга, Ньурбаҕа, Ленскэйгэ, Алданга, Өлүөхүмэҕэ үлэлээбитэ, кадрдары бэлэмнээбитэ.

Ефросинья Васильевна Соколова 1990 с. саха төрүт культураны оһолорго үөрэтэр аналлаах Намнааһы оһо дьоруун сайыннарар дьиэҕэ – Оһо эйгэтин Түөлбэтигэр үлэһэ ынгырыллан, бэрт таһаарылаахтык үлэтин саҕалаабыта. Кини оһолорго саха тылын сүмэтин игэрэр

наадаттан, Прокопий Ядрихинскай-Бэдьээлэ «Дырыбына Дырылыатта кыыс бухатыыр» диэн олонхотун үөрэппитэ. Оһолор олонхотун сөбүлээбиттэрэ, оһо түмсүүлэрэ «Дырылыатта» диэн фольклорнай ансамбылга кубулуйбута.

1993 с. сайын Ефросинья Васильевна «Дырылыатта» ансамбылыгар дьарыктаммыт Саша Дьячковскай (Ырыа Саарын) фестивалга тойуксут оһолорго бастаабыта. Күһүн радиокомитетынан тэриллэн ытыллалыгыт тойуксуттар конкурстарыгар 2 оһо кыайылаах тахсан, «Океан» лааһырга сыннаанар путевканын наҕараадаммытара. Итини таһынан Саша Дьячковскай, Ира Барамыгина

Францияҕа саха тойугун тириэрдэр дьолго тиксипиттэрэ.

Оһолор олонхону туойар эрэ буолбакка, араас өттүнэн ырытан, дакылаат суруйан, учуонайдар иннилэригэр ааһан улахан сэһэриини ылбыттара. Ордук Нам орто оскуолатын 7 кылааһын үөрэнээччитэ Коля Попов, Нам улуустаағы гимназиятын үөрэнээччитэ Дима Осипов, 1 Хомустаах орто оскуолатын 7 кылааһын үөрэнээччитэ Яна Аргунова. Ефросинья Васильевна сыраалаах үлэтин улахан сыанабыла ити этэ. Олонхонун оһо кутун сүүрүн тутан, саха төрүт культураны дьиринник биллэллэригэр уһун сыларга элбэх сыратын биэрэн туран утумнаахтык үлэлээбитэ. Оһо-

лор бэйэлэрэ олонхо суруйарга дьулуһан барбыттара. Ефросинья Васильевна Оһо эйгэтин Түөлбэтигэр үлэһэ кириэн, Намга олонхо олоххо кириитигэр улахан хамсааһыны таһаарбыта.

Түөлбэ үлэтин бүтүннүү түмэн, «Олонхо театры» тэриллэн, оһолор олонхонун спектакылары туруоран, дьон, нэһилиэнньэ сэһэриитин ылбыттара. «Дырыбына Дырылыатта кыыс бухатыыр» олонхо-спектакль киинэҕэ уһуллан, республикатаағы телевидениэн көрдөрүллэн, улаханньык сыаналаммыта. Кэниники 5 сыл устата Ефросинья Васильевнаны кытта эдэр, ис иһиттэн олонхону ылыммыт күүстээх, Бүлүү колледжын төрүт

культура салаатын бастыктыы Еленна Константиновна Иванова таһаарылаахтык үлэлээбитэ.

Ефросинья Соколова улахан энтузиаст киһи, оһолор дьоллоругар кэлэн, олонхо олоххо сыаналаммыт эрдэбинэ дьаныһан туран дьарыктаан, Нам улуунугар олонхону билиини ылбыта, олонхо нөҥүө оһолору муударайдык сыһыаннаһан оһоллоругар уһуйбута, такайбыта. Олонхону тарҕатан республика учууталларыгар элбэхтик дакылааттаабыта, семинардары ыһпыта.

Ефросинья Васильевна билиитин көрүүтүн, сатабылын, сыратын биэрэн туран үлэлээбит үлэтэ салҕанан бара туруоҕа.

УТУМНААЧЧЫЛАР — ЭДЭР ОЛОНХОХУТТАР

ОЛОНХО УОННА ОЛОНХОХУТ

- Нохтолоох сүрэҕи долгутар,
- Киһи дууһатын
- Ортотунан кириэр
- Сүдү баайыгытын
- Улуу олонхохотун
- Ураты айылгылаах.
- Олус үчүгэй куоластаах,
- Уһун тыыннаах,
- Уран тылаах,
- Кырыымпалы кылыһахтаах,
- Айар имэҥнээх
- Олонхохоту уруйдуох.
- Уутуйан үөскээбит
- Ымылаах ырыалаах
- Улуу олонхохоту
- Харыстыах, өрө тутуох
- Олонхону үйэтигэр
- Олугар суолла биэриэх.
- Киһи иһиттэр
- Истэн олоруох,
- Тыла-өһө баай
- Үчүгэй тутулаах
- Олонхону өлбөт үйэлиэх,
- Уһун тыыннаах.

Евгения ДЬЯКОНОВА

Нам улуунугар эдэр олонхохоттар түмсүүлэрэ тэриллэн, Энсиэли хочотугар олоро сылдьыбыт улуу олонхохоттар ааттарын үйэтигэрлэр.

Бөлөх 2017 с. балаһан ыйыгар тэриллибитэ. Семен Гаврильев, Вера Цыпандина, Дайыына Обутова, Сахаайа Колодезникова, Геннадий Игнатьев, Степан Марков, Степан Находкин, Петр Попов, салайааччы — Елена Константиновна Маркова. Маннайгы П.П. Ядрихинскай-Бэдьээлэ аатын сүгэр Олонхо дьийэтигэр сүрэхтэниитин ааспыта.

Олонхону толорор ыччат Нам улуунун араас нэһилиэктэригэр культура, фольклор специалистара. Репертуардара: Е.Г. Охлопков-Буоратай «Алантай Боотур», П.П. Ядрихинскай-Бэдьээлэ «Дырыбына Дырылыатта», Д.М. Слепцов «Көтөр Мүлгүн». Эдэр олонхохоттар ситиһиллэрэ: «Мунха олонхото 2017» — Гран-при, Бастын бөлөх; «Мунха олонхото 2018» — Вера Цыпандина Гран-при; «Куйуур олонхото 2019» — Дайыына Обутова «Удьуор утумун тутуһааччы» номинация кыайылааһа.

«Тэҕил» бөлөх Нам улуунугар Олонхо декадатын аһыллытыгар, «Саха» НКХХ биэриитигэр олонхолообуттара. Нам улуунугар ытыллалар Олонхо ыһааһар көхтөөхтүк кыттыахтара.

Балаһаны бэлэмнээтэ Л. НОГОВИЦЫНА

КӨНГҮЛ УЙУЛУГУ ТОЙУКСУТА

Норуоттан тахсыбыт талааннаах тойуксут П.П. Ядрихинскай-Бэдьээлэ уус-уран тыл баайын-сүмэтин бэйэтигэр ингэринэн, ону байытан, ырыа-тойук айбыта. Кини бэчээккэ аан бастаан тахсыбыт, норуот бастыг айымньытын быһытынан 6-с кылаас хрестоматиятыгар киирбит тойуга «Тарафана сайылык» (1938 сыллаахха бэйэтин тылыттан П.Н.Попов суруйбута). Маннык чулуу ырыаны айан, өссө ити иннигэр импровизатор-ырыаһыт быһытынан ССРС суруйааччыларын союһун чилиэни-нэн ылыллыбыта.

* * *

Прокопий Ядрихинскай икки биллэр ырыаларын сэрии тематыгар анаабыта. Маннайгы айымньыта «Өстөөх өлөр мөхсүүтэ» 1945 сыллаахха Аҕа дойдуну көмүскүүр сэрии туһунан «Кырдык кыайар» («Саха ырыаһыттарын айымньылары») диэн хомурууньукка Дьокуускай куоракка бэчээттэммитэ, онтон кэнники «Саха фольклора» диэн хомурууньукка киирбитэ. Иккис «Өрөгөйбүт үрдээтэ» диэн ырыата буолар (Ырыаһыт тылыттан В.И.Никитин 1959 сыллаахха суруйбута).

...Төрөөбүт ийэ сирим барахсан,
Кэрэмэс кэскилин кэймээри,
Килбиз,кэрэ ньуурун киртитээри,
Гитлер сизхсит сэриинэн
Түлэй түчүн уоран киирбитэ...
Онүоха, дьолу түппүт норуотум
Олобун-дьолун көмүскэммитэ,
Кыайыылаах Кыһыл Армиям
Бухатыыр модун куустэммитэ,
Фашист халабыр баандатын үрдүгэр
Дарбааннаах этингим сааллыбыта,
Өлөр-тиллэр өлөрсүчү үөдүйбүтэ
Өстөөх өнөх хааныгар сууммута...

Прокопий Ядрихинскай кэлин сылларга ордук айымньылаахтык үлэлиир. Дойдуга тахсар, дьон-сэргэ билиитигэр, өйүгэр-санаатыгар киирэр сонуннары, чаччылары ырыаһыт тутта сөрөөн хоһуйар.

«Тарафана бостуугун ырыатыгар» (Ырыаһыт тылыттан В.И. Никитин 1962 сыллаахха суруйбута) үлүскэннээх, үрдүккэ тардыһыылаах үлэ үөрүүтүн, дьоллоох дойдугун, биригэ үлэлиир дьонун-сэргэтин туйуар. Ити кэмнэргэ Ыанныксыт, Социалистическай үлэ Геройна Надежда Заглада суруга «Правдаҕа» бэчээттэнэн бүтүүн норуот дьүүлүгэр турбута. Бу туһунан Прокопий Ядрихинскай маннык тойубута:

Хаартыскаҕа: Дьокуускайтан П.А. Ойуунускай Саха сирин суруйааччыларын кытта тахсан, Нам олонхоһуттарын уонна Намнаабы оскуола коллективин кытта түспүт түгэнэ. 1937 сЫл. оскуола дьыэтэ, Нам сэлиэнньэтэ, Нам оройуона.

1-ы кэккэҕэ, унаттан: олонхоһут Прокопий Прокопьевич Ядрихинский-Бэдьээлэ (Көбөкөнтөн), суруйааччы В.М.Новиков-Күннүк Ураастырал, олонхоһут Александр Михайлович Петров-Чааскылатар (Модуттан), Платон Алексеевич Слепцов-Ойуунускай, суруйааччы С.Р.Кулачиков-Эллэй, олонхоһут Афанасий Егорович Сивцев-Дьиббэ Бытык (Хатырыктан), суруйааччы А. Г. Кудрин-Абадьыныскай, Намтан төрүттээх суруйааччы, поэт И.Д.Винокуров-Чабылдан. 2-с кэккэҕэ: үөрэнээччи Степан Федотович Софронов (1-кы), үөрэнээччи Александр Михайлович Четвертаков (4-ус), үөрэнээччи Захар Порфирьевич Винокуров (6-ыс), оскуола директора (1935-1939), драматург, кэлин Саха театрын директора (07.09.1939-15.03.1948) Степан Павлович Ефремов (7-ис), Саха театрын уус-уран салайааччыта (1933-1961), кылаабынай режиссера (1962-1971) Спиридон Алексеевич Григорьев (8-ыс), үөрэнээччи А.А. Четвертаков (10-ус). 3-с кэккэҕэ: үөрэнээччи Федор Кондратьевич Ядрихинскай - Ленинград төгүрүллүүтүгэр түбөспит Т.К.Ядрихинскай биригэ төрөөбүт убайа. 4-с кэккэҕэ: учуутал Михаил Кириллович Сабарайкин, үөрэнээччи Мария Андреевна Протопопова, үөрэнээччи Валентина Ивановна Зверева (нуучча кыһа, (1919 с.т.), Дьокуускайга олоор, Намна Ленскэй уул. сайылыыр), учуутал Харлампий Павлович Сивцев, үөрэнээччи Ольга Иннокентьевна Шапошникова, үөрэнээччи Мария Егоровна Эверстова, үөрэнээччи Дарья Петровна Колпашникова. 6-с кэккэҕэ: учууталлар - Михаил Сергеевич Дьяконов уонна Константин Иванович Горохов.

Собуруу дойдуттан,
Уйгулаах Украинаттан,
Дойдум дьоруойуттан
Надежда Загладаттан
Сонуннаах аххан сурук
Суһугуруу ойон кэллэ.
Туйгун, дьоруой эмээхсин.
Дьонго, норуокка туһаайан,
Суобас, майгы туһунан
Эңкил итэбэс чааһынан,
Этиэбин эттэ дибиин.
Бэйэм бэркэ биһирсибин,
Адыһын таба таайда,
Саамай сөпкө саңгарда...

Прокопий Ядрихинскай бу ырыата таһаарылаах, күүстээх үлэҕэ ыгырар сүрэхтээх, сайаҕас үлэһит холобурун батыһарга угууар тылларынан түмүктэнэр.

Үлэни, колхоз производствотоын, үлэһит дьону туойбут айымньыларынан буолаллар: «Артыал ала саадьаҕайа», «Ньургун трактор», «Колхозтаах Дуомуна», Бөрөлөөх» арыы күһүнүгэ». Бу айымньылары барыларын ырыаһыт бэйэтин тылыттан В.И. Никитин суруйан ылбыта, 1964 с. бэчээттэнэн тахсыбыт «Ходуҕа уһуктуута» диэн хомурууньукка киирбиттэрэ.

«Колхозтаах Дуомуна» айымньы героя чопчу прототиба суох, колхозтаах дьахталлары хомуйан көрдөрөр уобарастааһын курдук сыаналыахха сөп.

Дьыэ-буо,
Дьыэ-буо!
Туйгун, туйгун Дуомуна,
Холкуостаах Дуомуна,
Уонунан үһүн сылларга
Сүүһүнэн ньирэйи итэлээн,
Обо курдук бөбөйдээн,
Доботторуттан чорбойдо,
Уһулччу бастаата...

Бастыг үлэһит бочуоттанара, чиэскэ тиксэрэ бу ырыаҕа итэҕэтиилээхтик көстөр.

Прокопий Ядрихинскай кэрэхсэбиллээх уларыйыылары, олоххо буолар түбэлтэлэри сонно-тута хоһуйан ырыа айа охсоро. Ол курдук: «Итии сүрэх тэптин, Эйэ күнэ тыктын» (Саха сирин суруйааччыларын 5 сөһө аһыллыытыгар), «Уруй күндү ыалдыттарга» (Намна ытыллыбыт республиканскай сүлүөт делегаттарыгар), «Нам оскуолатын 100 сыла туолуутунан уруйдуубун», «Юбилейи уруйдуубун» (Октябрь 50 сылыгар), «Партия XXV сьенин айкалыһыбын», «Улуу Ленин төрөөбүт күнүн уруйдуубун» уо.д.

П.П. Ядрихинскай-Бэдьээлэ алта уонтан тахса сЫл устатыгар, чуор куолаһынан, имигэс тылынан-өһүнэн, ыллаан-туойан, олонголоон бэйэтин норуотун күндүлээбитэ.

Норуот ырыаһыта, олонхоһут Прокопий Прокопьевич Ядрихинскай-Бэдьээлэ суруйааччы быһытынан Саха сиригэр эрэ биллэр буолбатах. Ол курдук, кини Украина суруйааччытын Александр Степанович Юренконы (Олесь Юренко) кытта уһун кэмгэ билсигэн доһордоспота.

Поэт, прозаик Олесь Юренко Саха суруйааччыларын кытта өссө эрдэтэн сибээстэнэр, доһордуу этэ. Ол иһин да буолуо, кини Прокопий Ядрихинскай туһунан истэн билэр эбит. Олесь Юренко откырткаҕа суруйбут кылгас суруга Прокопий оҕоньору олус соһуптут. Украинаттан сурук ылыам эрэ диэбэккэ колхозка бостукутуу сырыттабына ити сурук тийиэн кэлбит. Прокопий Ядрихинскай үөрэхтээх кинини булан, сонно тутта эпшиятти охсубут. Ити 60 сыллар саҕаланьыларыгар этэ.

Дьэ, итинтэн ыла икки омук суруйааччыларын доһордоһуулары саҕаламмыта. Норуот ырыаһыта Прокопий Ядрихинскай 1965 сыллаахха Крымна Ялта куоракка сынньаммыта. Ол сылдьан икки бэртээхэй ырыалардаах (тойуктардаах) эргиллибитэ. Онтон бастаахыта «Хара муора» диэн ырыата, кини Саха АССР культуратын үтүөлээх үлэһитэ буолбутун кэннэ «Хотугу сулус» сурунаал 1964 с. 6-с №-гэр бэчээттэммитэ. Бу ырыаны кыратык ырытан даһаны көрдөххө олус кэрэ, ис киирбэх тыллаах-өстөөх.

Налыы, талба сьһыылардаах,
Наммыттан аттанарбар,
Уруҕ көмүһүнэн үлүһүмүт,
Урдүк аар хатынгарым:
Учугэйдик сьрыт! – дишрдии
Уөлэхтэһэ хааллылар.

Прокопий Ядрихинскай ити сынньана сылдьан, Полтаваҕа Олесь Юренкоҕа: «Мин Крымна сынньана сылдьабын» диэн телеграмма ыппытыгар, доһоро үөрэн, долгуйан туран, Полтаваттан 1965 с. от ыйын 22 күнүгэр, суруйбут суругар, Прокопий Ядрихинскайы бу курдук суруйан ыгырбыта:

«...Мин эн телеграммаһыттан хайдах курдук үөрбүпүн билэрин буоллар!... Дьэ, кэллэххинэ онноманна сылдьан аххан биэриэхпит. Днепр биэрэгэр, Улуу Николай Гоголь таптаан-хайбаан суруйбут Диканкаҕа сылдьыахпыт... Бири тылынан – тэһийбэт буола сатыан суоҕа. Эн Полтаваҕа кэлиин – миэхэ олус улахан бырааһыннык буолуоҕа. Мин күндү, истин доһорум, убайым, табаарыһым, кытаат, кэл! Эн истин кинин-Олесь Юренко (П.П. Ядрихинскай. Полтаватааҕы көрсүһүү. «Хотугу сулус», -1969.-6№.-С.75).

Саха биллиилээх ырыаһыта Прокопий Ядрихинскай ити Полтаваҕа бара сылдьан илии тутуурдаах, өгтүк харалаах «Полтаватааҕы көрсүһүү» диэн ырыалаах төннүбүтэ. Онно Полтава сирэ-дойдута, дьонно-сэргэтэ, кэрэ айылҕата барыта хоһуллубута. Дьонуннаах доһорун дьэтигэр-уотугар киирэн, илии тутуһан, издэс сыллаһан, күндү көрсүһүү күнэ күлүмүрдүү тыкпытын уус-уран тыл уранынан көрдөрбүтэ, ырыатыгар ыспарбыта.

Күндэлэс манган күн,
Күлүм чарыл тыкпыт,
Көмүс түөстээх
Күөрэгэйдир чыычаах
Көгүлүк көрүлүү туойбут,
Күндү көбүөр таһаһы,
Көбүччү уурбут курдук,
Көнө көөннүгэс ньуурдаах,
Күөх куйаар хочолоордоох,
Сай салгынынан саба тыыммыт,
Самаан сайын барахсан
Салаллан наскыйбыт,

Дойду гиэнэ туйгуна эбит. (П.П.Ядрихинскай. Полтаватааҕы көрсүһүү туһунан тойук. «Ленин суола».-1967.-Ыам ыйын 20 к.)

Итинтэн икки сЫл буолан баран, 1967 сыллаахха Олесь Юренко Саха сирин суруйааччыларын Союһун тэрийиитинэн Олесь Юренкоу теплоходунан өрүс уңуор таһаара сылдьыбытыра. Сайынны Лена саймаарыйа, күндээрэ сыгарын, чаччы даһаны улуу өрүс буоларын, ыалдыттарыгар көрдөрбүттэрэ. Кинини саха биллиилээх суруйааччыта Николай Габышев арыаллаан илдэ сылдьыбыта.

«Украинаттан сылдьар ыалдыттаах буоламмыт, капитан үөһэ рубкатыгар тахан турабыт. Үс өттүбүт күөх нуолур ойуурдаах, арыы курдаах дьэн-кир халлаан уонна күөх уу.

Дьэ, күлүм умайыы, сандаарыйыы. Украина поэта сөҕөн – махтайан сана аллайталаата, икки илиитин өрүскэ, күөх күлүмгэ уунна. Аттыбытыгар биниги ытык кырдыаһаспыт, удьурхай курдук салгынаабыт сирэйдээх, кыра унуохтаах эрээри, бэрт дьонуннаах көрүннээх, норуот ырыаһыта, биллэр олонхоһут, Прокопий Ядрихинскай көнөтүк туттан, быар куустан турар»-диэн суруйбут Николай Габышев (Н.Габышев.Олонхоһут дьоло.- «Хотугу сулус».-1969.-8№.-С.55

Ити туран кини «Ыллыым эрэ»-диэбит. Прокопий Ядрихинскай ол ырыата Николай Габышев суруйуунан (түмүгэ эрэ) «Хотугу сулус» сурунаал 1969 с. №8 бэчээттэммитэ.

Күүрээһнээх Александр
Өлөм уйулгулаах,
Өлүөнэ өрүс
Күндэлэс хочотун,
Килэдийэр кытылын
Кэрэхсэллээх кэпсэнигэр
Киллээн кэскиллиэ диэн,
Ленин орденнаах
Сахабыт дойдутун
Аллар быһаһын
Көмүһүн, түчүлээбин
Норуотун дьолун,
Уйгулаах олобун,
Культура таһымын,
Сайдыы баалын
Албаан, аатырдан айыаҕа.
Уустуктаан, сурабырдан
Туойуоҕа диэммин,
Алгыстаах кырдыаһас
Айхалбын аныбын.

Саха норуотун талааннаах ырыаһытара булар-былыргыттан билингэ диэри тутта хоһуйар талааннара, ама, кими сөхтөрбөт буолуоҕай? Украина биллиилээх поэта олонхоһут Бэдьээлэ көнүл уйулга тойуга тутта үөскүүрүн истэр кыахтааммыта, долгуйбута, үөрбүтэ.

Раиса Васильевна НИКИТИНА,
педагогическай үлэ бэтэрээнэ

САЛБАННАР ОЛОНХО ЫҢЫАҒЫН УРУЙДУУЛЛАР

Быйылгы XIII өрөспүүбүлүкэтээди Олонхо ыһыаҕа Нам улууһугар ытылларынан, хас биирдии нэһилиэк ытык ыһыахха эрдэтэн бэлэмнэнэн, үгүс өрүттээх үлэни ытта. Салбан нэһилиэгэр дьахтар сүбэтин бэрэссэдээтэлэ М.В. Корякина салайааччылаах олонхо ыһыаҕын хамыһыйата тэриллэн үлэлээтэ. Хамыһыйага түһүлгэ киэргэтиитигэр саҕалаан культурнай тэрээһинэргэ тийиэ эппиэтинэстээх дьон ананан кирибиттэрэ.

лайааччы А.В. Павлова) сиэли биирдии-биирдии ылан, тыытан – эрийэргэ эрдэтэн бэлэмнэнэн, ытыс иһинэн эргичитэ сүүртэххэ ситии хатыллан иһэрэ бэрдin! Солбуһуннары салбанан сүүс миэтэрэлээх ситии бэлэм буолла. Туос хастыыр кэмнэ далбар хотуттарбыт айылҕатан көрдөһөн, сиэрин-туомун тутуһан, туос туостаан, томторуктары, ыһаҕа чааннары тигэн, кыра дэйбиридэринэн симээн, эриэн ситииттэ кэрэ бэйэлээх саламаҕа кубулуйан силигин ситтэ.

пова Н.А., Ощепкова Т.А., Винокурова Н.С. иккилии олбоҕу тигэн бүтэрдилэр. Олбоҕу тигээччилэртэн саамай эдэрдэрэ, 6 кылаас үөрэнээччитэ Камила Касьянова буолла. Паннону З.А. Голикова ылсан олус бэркэ онордо. Ат толору кэмпилэгин – чаппарааҕы, ойбоҕулуу түһэр икки кычымы, лэпсэни, бэрэмэдэйи, бас быатын бысыбайдаан, кыбыгыктаан М.В.Корякина тигэн бүтэрдэ. Кыһынныбыт кымыспытын кутар чорооннорбутун хатынтан чоҕуйан Н.И. Ива-

халы оонньуу киэһэлэрэ, Олонхо Ытык бэлиэтин Таастаах нэһилиэгиттэн үөрүүлээх быһыыга-майгыга көрсүү, II-Хомустаах нэһилиэгэр туттарыы, «Нам улууһа олонхо ааҕар» акция-да нэһилиэгинэн ааҕы (П.П. Корякина) уода.

А.Ф. Шестаков аатынан сынньалан киин түһүлгэтигэр нэһилиэгинэн кэнсиэр көрдөрөн, 43200 солкуобай олонхо фондатыгар угулунна. Ону тэнгэ, тэрилтэлэр бары 2-лии күннээх хамнастарын уктулар. Мань сэргэ элбэх ыалдыты тоҕуорутар дьиэбитигэр – Балаҕанҕа саха төрүт иһиттэрин бэлэх уунарга «Чороон уонна кытыа» акция ытыллан, 36 чороон, 67 кытыа кирирдэ. Салбан гербэлээх паннону Е.П.Габышева бэлэх онорон, үлэлээбит дойдутун дьонун үөртэ.

Ыһыах ыалдыттарыттан, ыаллыы сытар, кэбээйилэри көрсүөхтээхпит. Көрсөргө ураһабыт тутулунна, аһа-тарга саха аһа бэлэмнэннэ (А.П. Третьякова, А.П. Сивцева). Ыһыахпыт сүүрүн маанытын – олонхону бөлөҕүнэн

уонна соботохтуу толорорго үчүгэй этгээччилэр бэлэмнэллэр. Саха маанылаах таһаһын конкурсуун ытырга Модут нэһилиэгин кытта эппиэтинэстээхпит. Ыраахтан кэлбит ыалдыттарбыт, тоҕуоруспут дьоммут астынан барыахтара диэн эрэллээхпит.

Татьяна КАСЬЯНОВА, Салбан

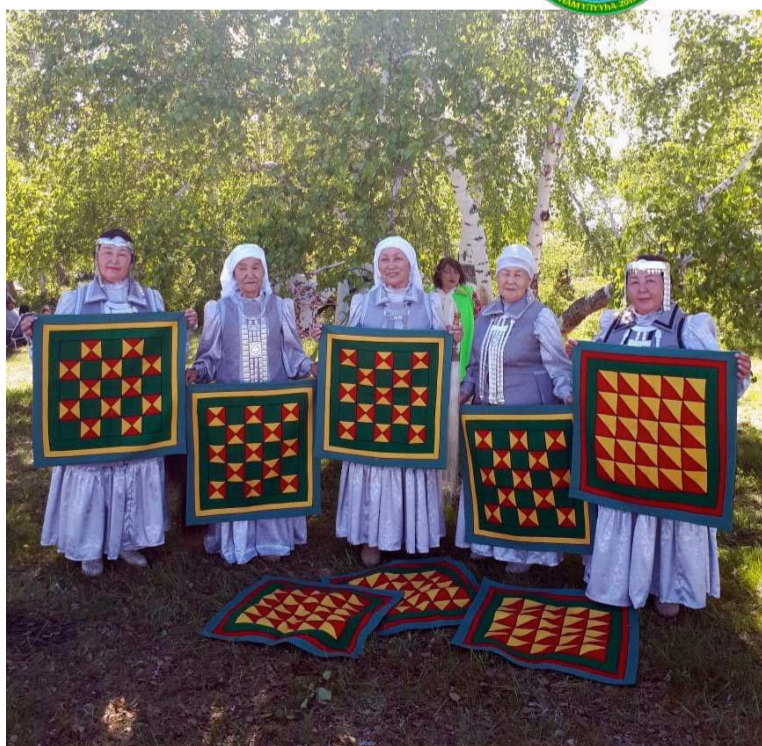
Бэлэмнэни үлэтэ чопчуланан, айылҕа хаамыһынан сааһыланан, сыл устата ис иһиттэн тахсан, табыллан истэ. Күһүн сылгы кириитин баттаһан, хаһаайыттар сылгыларын сиэлин бысыттары Д.А.Лугинова ситииттэ анан хомуйан туттарда. Кыһынны уһун киэһэлэргэ кыл-сиэл куруһуогар (са-

Түһүлгэҕэ төбүрүөннэн олоһорго ойуулаах-бичиктээх олбохтору тигэри М.В.Корякина тус бэйэтинэн салайда. Саахыматты да, араастаан да аттаран, өндүһүнү дьүөрэлээн иистэһэннэр 17 габардин, 15 сукуна олбохтору тиктилэр. Уваровская Т.В., Павлова А.В., Протопопова М.Р., Сивцева Е.А., Эверстова О.Н., Протопо-

нов, И.А. Данилов, А.Р. Макаров онордулар, ойо хаһан ойуу түһэрдилэр. Төрүт үгэһи ытыгылыырга, ыһыах тыһыгар ураты сыһаны олохтуурга сылы эргиччи тэрээһиннэр ытылыннылар: олонхону толорорго маастар-кылаастар (А.А. Касьянова, З.А. Голикова, Д.П. Суздальова), аһа-ҕас дьарыктар, уроктар, са-

Биһиги, Бартыһаан нэһилиэгэ, Олонхо ыһыаҕар бу кыһынныттан саҕалаан бэлэмнэммиппит. Ол курдук, олбох тигиитигэр, ситии баайытыгар нэһилиэкпит дьоно көхтөөхтүк үөрөннүлэр. Мань дьахталлар сэйиэттэрин салайааччыта Сардаана Бережнева илээн-саҕалаан ытта. Ситииттэ Сардаана Оконешникова, туоска Светлана Шепелева, кыбыгыга Ирина Подоксионова дьону-сэргэни түмэн үөрэттилэр. Габардинынан олбохтору Федора Новгородова салайааччылаах ветераннар сэйиэттэрэ тиктэ, чорооннору Станислав Гаврильев салайааччылаах оскуола коллектива чоҕуйан онордо. Нэһилиэкпит геральдикатын Туяра Баишева тиктэ. Норуот маастара Марфа Оконешникова салалтатынан, бууктаах сону кыргыттар бысыбайдаатылар. Сону сахалыы иһи баһылаабыт Александра Муксунова тиктэ. Ыһыахха Муома уонна Үөһээ Бүлүү делегациятын көрсүөхпүт. Онуоха, бүтүн нэһилиэкпитинэн, пааркага баран субуотунньуктаатыбыт. «Энсиэли» паарка олус тупсубут, хаачыстыбалаах тутууларынан киэркэйбит. Күн көрсүүтүн сиэрин-туомун кэмигэр, миин буһаран, мустубут дьону күндүлүөхтээхпит. Маньаха бары бииргэ турунан

ОЛОНХО ЫҢЫАҒЫН — УРДУК ТАҢЫМНА!

2000 киһиэхэ миин иһэрдээхтээхпит. Нэһилиэкпитигэр сибэкки олоттубут, тиэргэммитин, сыбаалкабытын ыраастаатыбыт, эргэ-урба эбийиэктэрибитин көтүрдүбүт. Тапталаахтар сквердэригэр сайынны фон-

таммыт үлэлээтэ. Сайынны детсадпыт аһыллан, 25 оҕону тутан үлэлээн эрэр. Бу курдук элбэх субуотунньуктар буоллулар, онно нэһилиэкпит дьону-сэргэтэ көхтөөхтүк кытыннылар. Олонхо сылынан викториналар,

олонхону истии киэһэлэрэ буоллулар. Хаһан да истибэтэх олонхобутун икки чаас тутулан истиэхпит суоҕа дии санаабыһпыт, номнуо бүһпүтүн соһуйан эрэ хаалбыһпыт. Ол иһин былыр хас да күннээх, түүннээх олонхону истэн эр

дэхтэрэ. Түмүкпэр этиэм этэ, бары бииргэ түмсэн, улууспут тула мунньустан, Олонхобут ыһыаҕын урдук таһымна ытыахха! Полина СКРЯБИНА, Бартыһаан

ХАЙА НЭБИЛИЭК ХАННЫК УЛУУҔУ КӨРСҮӨБЭЙ?

- Ленскэй нэбилиэгэ — Дьокуускай куорат окурууга, Жатай бөһ. уонна Алдан оройуона;
- Никольскэй нэбилиэгэ — Мэнэ Хаңалас улууһа;
- Хамаҕатта нэбилиэгэ — Абый уонна Уус Алдан улуустара;
- Партизан нэбилиэгэ — Үөһээ Бүлүү уонна Муома улуустара;
- 1-кы Хомустаах нэбилиэгэ — Мирнэй оройуона уонна Бүлүү улууһа;
- Үөдэй нэбилиэгэ — Өлүхүмэ уонна Уус Маайа улуустара;
- Хатыҥ Арыы нэбилиэгэ — Сунтаар уонна Өлөөн улуустара;
- Бөгүн нэбилиэгэ — Усуйаана уонна Амма улуустара;
- Модут нэбилиэгэ — Чурапчы уонна Эбээн Бытантай улуустара;
- Хатырык нэбилиэгэ — Таатта уонна Аллараа Халыма улуустара;
- Маймаҕа нэбилиэгэ — Нерюнгри уонна Аллайыаха улуустара;
- Түбэ нэбилиэгэ — Булун улууһа уонна Ленскэй оройуона;
- Арбын нэбилиэгэ — Өймөкөөн уонна Анаабыр улуустара;
- Көбөкөн нэбилиэгэ — Хаңалас улууһа;
- Фрунзе нэбилиэгэ — Дьааны уонна Эдьигээн улуустара;
- 2-с Хомустаах нэбилиэгэ — Ньурба уонна Орто Халыма улуустара;
- Искра нэбилиэгэ — Томпо улууһа;
- Салбан нэбилиэгэ — Кэбээйи улууһа;
- Таастаах нэбилиэгэ — Горнай уонна Үөһээ Халыма улуустара.

Ат сүүрдүүтэ — 2019

Соторутааҕыта Партизан ипподромугар нэбилиэк дьаһалтата, олохтоохторо 40-50 сс. Саха АССР-га ат сүүрдүүтүгэр иннин биэрбэтэх бастыҥ аттарын - «Сындыыстарын» кубогун иһин республиканскай аһаҕас сүүрдүүнү тэрийэн ыыттылар. Бу күрэхтэһиигэ Намтан, Аммантан, Сунтаартан, Мэнэ Хаңаластан, Өлүхүмэттэн, Уус Алдантан, Горнайтан, Хаҕаластан, Чурапчыттан, Дьокуускайтан 57 ат 10 дистанцияҕа сүүрдэ.

Түгэнинэн туһанан, Наммыт оройуонун аатырдыбыт дьоннорбутун уонна кинилэр эрчийбит «Сындыыстарын» ахтан-санаан ылыабын. Нам улууһун Таастаах нэбилиэгэр Аҕа дойду Улуу сэриитин иннинэ «Сындыыс» диэн атыгыры «Өктөөп уота» холкуос сылгыһыта Егор Леонтьевич Баишев-Сахханай Үөдэй нэбилиэтин «Буденнай» холкуотттан атыыланан аҕалан, Ойуурдаах диэн алааска туруорбут. Сахханай сэриигэ барбытын кэннэ, Дмитрий Иванович Баишев-Бочоох оҕонньор көрбүт, аһаҕаабыт. «Сындыыс» (7 саастааҕар) аан бастаан 1945 с. Долохоно алааска буолбут сүүрүүгэ кыттан, биэтэккэ бастакынан кэлэн, кыахтаабын көрдөрбүтэ. Ол кэннэ 1946, 1948, 1949, 1950 сылларга бастаабыт, тэҥгэ сүүрэр ата суох эбит. Сүүрдээччигэ (жокей) Афанасий Леонтьевич Баишев, баайааччыта Петр Гаврильевич Жирков эбиттэр.

«Сындыыс» кубогар ат сүүрдүүтүн аан бастаан уон сыллааҕыта I Хомустаах дьаһалтата тэрийэн ыышпыта. Быйылгы сүүрдүү кылабынай судьуйатынан Ефим Гоголев, комментаторунан Александр Капитонов үлэлээтилэр. Хас дистанция аайы бириистэри спонсордар туруордулар. «Үс сэтгэ» концертнай агенство (сал. Дмитрий Габышев) уонна Партизан дьаһалтата элбэх сүүйүүлээх ло-

«СЫНДЫЫСПЫТЫН» УМНУБАППЫТ

торейны оонньоттулар.

Мустубут дьону-сэргэни СР тыатын хаһаайстыбатын министирэ Александр Атласов, улуус баһылыга Юрий Слепцов, нэбилиэк баһылыга Алексей Зырянов эҕэрдэлээтилэр уонна бастыҥ үлэһиттэргэ, спонсордарга наҕараадалары, махтал суруктары туттардылар.

- «СР тыатын хаһаайстыбатын туйгуна» бэлиэнэн наҕараадаланнылар: Ю.Н. Протопопов, Д.С. Попов;

- «Партизан нэбилиэтин Ытык киһитэ» бэлиэнэн П.А. Баишев;

- «Нам улууһа» МТ сайдыытыгар кылаатын иһин» бэлиэнэн: Ф.Ф. Габышев (II Хомустаах, сылгыһыт), А.П. Назаров (Хамаҕатта, сылгыһыт);

- Улуус баһылыгын Бочуотунай Грамотатынан: Дж.А. Саввинова уонна Е.А. Матвеева, Махтал суругунан А.С. Олесова уонна Н.П. Оконешникова.

Сүүрдүүлэргэ бириистээх

45.55), III м. - Надина Эльпис (45.36). Спонсордар: С.И. Кривошапкин дьэ кэргэнэ, «ЛакШми» маҕаһыын (ИП В.Ю. Кривогорницын), «Авторесурс» (ИП П.П. Соловьев).

800 м — I м. - Сэргэх (Нам, 55.49), II м. - Максимус (Өлүхүмэ, 57.28), III м. - Маэстро (Мэнэ Хаңалас, 1.03.33). Спонсор: Нам улууһун ат сүүрдүүгэ федерацията.

2400 м (сабыылаах) — I м. - Арчылаана (Нам, 3.15.57), II м. - Сахачаан (Нам, 3.18.23), III м. - Чылбыан (Нам, 3.20.66). Спонсор: «Үс сэтгэ» концертнай агенство.

2400 м Дмитрий Егорович Романов бириистигэр — I м. - Рыжик (Мэнэ Хаңалас, 2.59.09), II м. - Барахсан (Мэнэ Хаңалас, 2.59.60), III м. - Джокер (Горнай, 3.10.47).

миэстэлэри ыллылар:

800 м — I м. - Банейка (Мэнэ Хаңалас, 45 сөк. 12), II м. - Гордай (Мэнэ Хаңалас,

Спонсор: Романовтар дьэ кэргэттэрэ.

1200 м — I м. - Модун (Нам,

1.25.01), II м. - Сулусчаан (Мэнэ Хаңалас, 1.27.85), III м. - Колизей (Сунтаар, 1.37.13). Спонсор: «Партизан нэбилиэгэ» МТ дьаһалтата.

1200 м — I м. - Кыымчаана (Уус Алдан, 1.30.10), II м. - Күнчээнэ (Нам, 1.30.52), III м. - Быыра (Мэнэ Хаңалас, 1.31.60). Спонсор: «I Хомустаах нэбилиэгэ» МТ дьаһалтата.

1600 м — I м. - Кынат (Мэнэ Хаңалас, 1.50.10), II м. - Сардаана (Чурапчы, 1.50.36), III м. - Доҕор (Нам, 1.56.09). Спонсордар: ИП ГКФХ «Новгородов П.П.», «Нам улууһун ТХУ» МКУ, УДС депутата А.И. Винокуров.

1600 м — I м. - Өрөгөй (Хаңалас, 1.54.85), II м. - Гектор (Мэнэ Хаңалас, 1.55.26), III м. - Сандаар (Мэнэ Хаңалас, 1.58.20). Спонсордар: Нам улууһун нэбилиэктэрин баһылыктара, «Эрэл» ТХПК.

3200 м - «Сындыыс кубога» - I м. - Бэлэх (Чурапчы, 4.17.28), II м. - Кылбар (Мэнэ Хаңалас, 4.23.26), III м. - Самныбат (Амма, 4.26.80). Спонсордар: «П.А. Баишев» ИП, А.Л. Баишев кыргыттара, сиэннэрэ.

3200 м — I м. - Беллатор (Өлүхүмэ, 4.05.50), II м. - Буойун (Чурапчы, 4.06.92), III м. - Карагез (Дьокуускай, Хатас, 4.18.54). Спонсордар: В.П. Лугинов, «II Хомустаах нэбилиэгэ» МТ дьаһалтата, Партизан нэбилиэтин депутата.

Лоторейа сүрүн сүүйүүтүн - «Ниссан Альмера» диэн омук массынатын Таастаах нэбилиэтин олохтоохторо, кэргэнниилэр — Туяра, Гаврил Аргуновтар сүүйэн, бар дьонун үөртүлэр.

«Олонхо Ыһыаҕар» республиканскай ат сүүрдүүтэ ыытыллар улууспут ипподрома СӨ тыатын хаһаайстыбатын министирэтибэтэ үбү көрөн биллэрдик санардылынна, сэргэхсийдэ. Бу сүүрдүүгэ улууспут көрдөрүүлэрэ үрдүк буоларыгар эрэниэбин.

И. ИВАНОВ

А вы знали, что ...?

У шашлыка древняя история

Шашлык был известен в России давно, но назывался «верченое мясо», то есть переворачиваемое на вертеле. В документах XVI-XVII веков среди «Царских кушаний» упоминаются «верченые» куры, утки и зайцы. По большому счету еще древние люди, научившись добывать огонь, уже вкушали мясо, приготовленное на костре. Но все-таки принято считать, что родина этого блюда — Восток: Иран, Ирак, Ливан или классический Кавказ.

Слово «шашлык» предположительно пришло в русский язык от крымских татар примерно в 18 веке, но при этом было очень сильно изменено. «Шиш» означает вертел, а «шашлык» — вертеть/жарить на вертеле. Некоторые относят его к тюркам, у которых есть слово «шалыг»: «ша» — плоть; «лыг» — резать. В различных странах называется по-разному. В Болгарии его называют «шиш-кебаб», в Грузии — «мцвади», в Армении — «хоровац», в Греции — «сувлаки», в Румынии — «грэтар», на Мадейре — «эшпетада», в Японии — «кусияки», а в Молдавии — «кырнэцей», в Америке — «барбекю», в Корее — «орикогикуи», в Бразилии — «шураска», во франкоязычной Северной Африке — «брошетс»

Ответы на сканворд от N23

		Ш			О	Т	К	О	С			К				
Т	Р	Е	Н	Е	Р		О					У				
		Д			К		С					В				
П	Р	Е	Д	Т	Е	Ч	А					Ш				
		В			С		Т					И				
		Ф	Р	У	К	Т		К	А	Р	Т	О	Н			
		Е			О	Р	Г	А	Н			Б				
О	Р	Е	О	Л					Т	А	М	М				
	М			О					И			Е				
		Е			С	Т	Р	И	Х	Н	И	Н				
П	Р	Е	С	С	А				Р	Р		З				
О						К	Е	П	И		А	О				
Б						С			С	О	К	О	Л			
Ы						О	С	Е	Т	Р		О				
В							Ф	Й		Д	У	С	Т			
К							О	С	Е			О				
А							И	Н	Н	О	К	Е	Н	Т	И	Й

КРОССВОРД

По горизонтали: 1. Трагедия Вольтера 2. Особо важный указ королей 3. Саморез, винт 4. Вещь, ощущаемая органами чувств 5. Ударный музыкальный инструмент 6. Душистое вещество, основа духов 7. Почтительный поклон (устар.) 8. Значок на фуражке 9. Длинные волосы на шее животных 10. Материнское лоно (устар.) 11. Кусок ткани 12. Владелец вещи 13. Подражание, воспроизведение 14. Место для коротания ночи 15. Орган управления в феодальной Европе 16. Любитель прокатиться на печи с ветерком 17. Проход, соединяющий отдельные части квартиры, здания 18. Орган местного самоуправления на Руси 19. Центральная фигура пчелиной семьи 20. Твердое намерение сделать ч.-н. 21. Тепличное создание 22. Телосложение, общий склад фигуры 23. Американский певец (тенор) 24. Машина для буксировки прицепов

По вертикали: 25. Пористая горная порода 26. Делимая часть неубитого медведя 27. Горная покатошь 28. Мастер темных делишек 29. Летний суп 30. Родственник (разг.) 31. Изготовление изделий ручным, кустарным способом 32. Твердая конфета 33. Совокупность постельных принадлежностей 34. Часть футбольных ворот 35. Бог торговли и скотоводства (миф.) 36. Величественная могила 37. Фея по отношению к Золушке 38. Вид графика 39. Родной город Добрыни Никитича 40. Плоский деревянный брусок 41. Комната в квартире, в которой размещаются дети 42. Пограничный контроль товара 43. Историческая провинция во Франции 44. Прыжок с переворотом 45. Дама с каштановыми волосами 46. Путешественница по Зазеркалью 47. Охотник за водными обитателями 48. Прозрачный драгоценный камень различной окраски

Ответы на кроссворд от N23

По горизонтали: 1. ЖРИЦА 2. ШНАПС 3. МАЗОК 4. ЛЕКSIKA 5. РУСАЛКА 6. РАДИО 7. ДЕТЕНЫШ 8. ЛАДОШКА 9. АЛИБИ 10. ФАРТУК 11. КЛАПАН 12. ЗАРПЛАТА 13. РОТМИСТР 14. ГУРМАН 15. ОКОРОК 16. АРРАС 17. КЛЯССЕР 18. ТОРПЕДА 19. ЗАСОР 20. ЖЕНЩИНА 21. ЯГНЕНОК 22. НОЛИК 23. ОКЛАД 24. ЧАЙКА

По вертикали: 25. ГЛАДЬ 26. АКАЖУ 27. ФЛАНГ 28. РАКЕТКА 29. УРЯДНИК 30. РУПОР 31. ЦЕЙТНОТ 32. МАСТИКА 33. УДАЧА 34. МАР-ШАК 35. НАРЗАН 36. ДЗЮДОИСТ 37. КАРУСЕЛЬ 38. КРОЛИК 39. ОСТРЯК 40. ЛЕТОК 41. НАСЕДКА 42. ОХРАНКА 43. ПРИОР 44. ПО-ЛУШКА 45. ОШЕЙНИК 46. НЫТИК 47. САХАР 48. ШАПКА

Понедельник, 24 июня

05.00, 09.15 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Но-
вости
09.45, 02.30, 03.05 Модный
приговор 6+

Вторник, 25 июня

05.00, 09.15 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Но-
вости
09.45, 02.30, 03.05 Модный
приговор 6+

16.00, 03.25 Мужское / Жен-
ское 16+
18.00 Вечерние новости
18.50, 01.30 На самом деле 16+

Среда, 26 июня

05.00, 09.15 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Но-
вости
09.45, 02.30, 03.05 Модный
приговор 6+

Четверг, 27 июня

05.00, 09.15 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Но-
вости
09.45, 02.30, 03.05 Модный
приговор 6+

16.00, 03.25 Мужское / Жен-
ское 16+
18.00 Вечерние новости
18.50, 01.30 На самом деле 16+

Пятница, 28 июня

05.00, 09.15 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00 Новости
09.45, 03.30 Модный при-
говор 6+

Суббота, 29 июня

05.20, 06.10 Х/ф “На Дериба-
совской хорошая погода, или
На Брайтон-Бич опять идут
дожди” 16+

09.45 Слово пастыря 0+
10.10 Стас Михайлов. Все сле-
зы женщин 12+
11.10 Честное слово 12+
12.20 Теория заговора 16+

Воскресенье, 30 июня

05.35, 06.10 Х/ф “Евдокия” 0+
06.00, 10.00, 12.00 Новости
07.40 Часовой 12+

Понедельник, 24 июня

03.00, 03.25 Утро России
23.00, 05.00, 08.00, 14.00
Вести
03.55 О самом главном 12+

Вторник, 25 июня

23.00, 03.25 Утро России
03.00, 05.00, 08.00, 14.00
Вести
03.55 О самом главном 12+

Среда, 26 июня

23.00, 03.25 Утро России
03.00, 05.00, 08.00, 14.00
Вести
03.55 О самом главном 12+

Борисом Корчевниковым 12+
06.50, 12.50 60 минут 12+
08.45 Кто против? 12+

Четверг, 27 июня

23.00, 03.25 Утро России
03.00, 05.00, 08.00, 14.00
Вести
03.55 О самом главном 12+

Пятница, 28 июня

23.00, 03.25 Утро России
03.00, 05.00, 08.00, 14.00
Вести
03.55 О самом главном 12+

Суббота, 29 июня

23.00 Утро России. Суббота
02.15 По секрету всему све-
ту 12+

Воскресенье, 30 июня

22.25 Т/с “Сваты” 12+
01.30 Смехопанорама 12+
02.00 Утренняя почта 12+

Понедельник, 24 июня

06:00 Саҥа күн-Новый день 6+
07:00 Саҥа күн-Новый день 6+
09:00 Новости «Якутия 24» 12+
09:15 Город женщин 12+

Вторник, 25 июня

06:00 Саҥа күн-Новый день 6+
07:00 Саҥа күн-Новый день 6+
09:00 Новости «Якутия 24» 12+
09:15 Город женщин 12+

04:45 Саха итэбэлэ 12+
05:15 Аал-луук мас 6+
05:45 Дойдум дьоно 6+

Среда, 26 июня

06:00 Саҥа күн-Новый день 6+
07:00 Саҥа күн-Новый день 6+
09:00 Новости «Якутия 24» 12+
09:15 Город женщин 12+

Четверг, 27 июня

06:00 Саҥа күн-Новый день 6+
07:00 Саҥа күн-Новый день 6+
09:00 Новости «Якутия 24» 12+
09:15 Город женщин 12+

Пятница, 28 июня

06:00 Саҥа күн-Новый день 6+
07:00 Саҥа күн-Новый день 6+
09:00 Новости «Якутия 24» 12+

10:45 Дойдум дьоно 12+
11:00 Вечерний эфир 6+
12:15 Биһикчээн 0+

Среда, 26 июня

06:00 Саҥа күн-Новый день 6+
07:00 Саҥа күн-Новый день 6+
09:00 Новости «Якутия 24» 12+
09:15 Город женщин 12+

Суббота, 29 июня

06:00 Геван 6+
06:30 Телевизионный конкурс
Полярная звезда 0+

Понедельник, 24 июня

12.00 Д/ф “Вся правда про...”
12+
12.30 Д/ф “Утомлённые сла-
вой” 16+

Вторник, 25 июня

12.00 Д/ф “Вся правда про...”
12+
12.30 Д/ф “Утомлённые сла-
вой” 16+

На шаг впереди” 16+
08.40 Профессиональный
бокс. Хуан Франсиско Эстрада
против Срисакета Сора
Рунгвисаи. Бой за титул чемпи-
она мира по версии WBC

Среда, 26 июня

12.00 Д/ф “Вся правда про...”
12+
12.30 Д/ф “Утомлённые сла-
вой” 16+

Седрик Думбе против Али-
ма Набиева. Артём Вахитов
против Донеги Абены. Транс-
ляция из Франции 16+

Пятница, 28 июня

12.00 Д/ф “Вся правда про...”
12+
12.30 Д/ф “Утомлённые сла-
вой” 16+

16.55, 20.30, 21.25, 23.00,
00.20, 03.00 Новости
19.00 Формула-1. Гран-при
Австрии. Свободная практи-
ка. Прямая трансляция

Воскресенье, 30 июня

12.00 Волейбол. Лига наций.
Мужчины. Россия - Китай.
Прямая трансляция из Ав-
стралии
13.55 Д/ф “Вся правда про...”
12+

БЭБЭНЭЭ... БҮГҮН... САРСЫН...

Улуус баһылыгын
мунһабыттан
бэлиэтээһиннэр

Улуус баһылыга Юрий Слепцов «Олонхо Ыһааҕар» бэлэмнэни үлэни бэрэбиэркэлир чопчу сыал-сорук туруорда. Тэрээһингэ эппиэттээхтэр иһитиннэри оһордулар, ситэриллэ илик хаһан бүтүөхтээгин эрэннэрдилэр.

Пааркаҕа былааннамыт объекттар бары тутуллубуттар. Новобольничнай уулуусаны асфаллааһын саҕалааһыт. Оттон Нина Корякина аат., Салбанскай улууссары асфаллааһын ыһаах кэнниттэн саҕаланахтаах. «Олонхо Ыһааҕа» телеви-

дениенан «Аһаҕас эфиргэ» көрдөрүллэн иһиэҕэ.

Киллэм аартыгыттан саҕалаан I Хомустаахха диэри айанньыттар тохтоон аһар сирдэрэ ситэ ыраастана иликтэр. Бэс ыйын 17-19 күннэригэр диэри олору ыалдьыттары дьоһундук көрсөр турукка тиэрдиллээхтээх.

СӨ ТХМ үбүлээһининэн саҕардыллыбыт улууспут киининээҕи ипподромна «Олонхо Ыһааҕар» аһаҕастыт аһаҕастыт сүүрдүүтүгэр республика улуустарыттан 71 аты 10 дистанцияҕа куоталаһыннарыахтара.

2406 ыалдьыт 26 объектын тарҕанан түһүөхтээхтэр. Балартан 16-та бэлэм. 10 объекка бытархай итэвэстэр бааллара көннөрүллүөхтээх.

«Олонхо Ыһааҕар» республикабыт Ил Дархана

Айсен Николаев, РФ Правительствотын 10-ча салайааччыта, хас да куораттан, омур сириттэн ыалдьыттар кэлэллэрэ күүтүллэр. 32 улуус делегацияларын састаабыгар 1250 киһи кэлэр буолбут.

«Олонхо Ыһааҕын» күннэригэр төрөппүттэр 10 саатарын ситэ илик оҕолорун сиптэригэр оҕо, төрөппүт толору ааттарын, телефон нүөмэрин, олорор аадырыһын кумааһыга суруйан угалларын туһунан санатылынна.

Ааспыт нэдиэлэҕэ Романовака ууга былдьана сыһыт дьэ кэргэни Владимир Новгородов («Эрчим» СК дириэктэрэ) уонна Николай Сагиняхов (дьаһалта суоппара) быһаабыттар. Бу хорсун дьоммутугар улууспут баһылыга Юрий Слепцов Махтал Суруктары туттарда.

И. ИВАНОВ

Нам улууһун Бөтүн нэһилиэгэр бэс ыйын 15 күнүгэр поэт, ССРС суруйааччыларын сойууһун чилиэнэ Ефрем Степанович Сивцев – Таллан Бүрэ төрөөбүтэ 110 сылыгар аналлаах уйгулаах ыһаах ыһылынна.

Ыһаах күндү ыалдьыттарынан буоллулар: Нам улууһун баһылыга Ю.И. Слепцов, поэт, литератураны ырытааччы, тылбаасчыт, СР культуратын үтүөлээх үлэһитэ Н.Е. Винокуров – Урсун, саха народнай суруйааччыта В.Е. Васильев – Харысхал, саха народнай суруйааччыта Н.А. Лугинов, СР бэчээтин туйгуна, Нам улууһун Ытык киһитэ Т.Е. Сивцев, РФ суруйааччыларын Сойууһун чилиэнэ, СР үөрэҕириттин туйгуна, «Бөтүн» түмсүү салайааччыта С.Е. Сивцев уо.д.

Үрүн тунах ыһааҕы аал уоту оттон айах тутан, уот иччититтэн, үрдүк айыылартан үгэн – сүктэн бар дьонго дьолу-соргуну, кэнчээри ыччакка кэскили көрдөһөн, бар дьонун алҕаан алгыс тылыннан арыйдан – алгысчыт Дьөгүөр Колмогоров – Быдый Дьөгүөр. Ыһаах аһыллыбыт бэлиэтин Ытык Дуоһаны туруорда – нэһилиэк баһылыга Михаил Васильевич Макаров. Салгыы кымыс охторон, ыгырылаах ыалдьыттары кыһыннар кымыһынан күндүлээт.

Ыһаах үөрүүлээх чаһа поэт Ефрем Степанович Сивцев – Таллан Бүрэ «Уолан Эрилик» поэматынан театризованнай туруоруунан саҕаланна. Ыһаахха мустубут дьону – сэргэни ис сүрэхтэриттэн эҕэрдэлээтилэр улуус баһылыга Юрий Иннокентьевич Слепцов, Бөтүн нэһилиэгин баһылыга Михаил Васильевич Макаров, саха народнай суруйааччыта Николай Алексеевич Лугинов, РФ суруйааччыларын Сойууһун чилиэнэ Степан Ефремович Сивцев – Хамалҕа. Бу күн улуус баһылыгын Махтал суругунан бэлиэтэннилэр: улууска ытыллар Олонхо ыһааҕын бэлэмнэниитигэр үлэлэспит Макарова Валентина Дмитриевна, Дьяконова Софья Егоровна, Уваровская Лидия Спиридоновна уо.д.

Эбиэттэн киһэ спортивной күрэхтэһилэр, культурнай тэрээһиннэр ытылыннылар. Ол курдук, хапсаҕайга мунутуур кыайылааһын 2007 с. төрүүх оҕолорго 30 киилэҕэ дылы

ТАЛЛАН БҮРЭНИ АЙХАЛЛААН

Винокуров Ариан, 30 киилэттэн үөһэ Портнягин Талбан буоллулар. Улахан дьонго кыайылааһын 75 киилэҕэ диэри Кривошапкин Стас, 75 киилэттэн үөһэ Намтан Тимофеев Виталий буоллулар. Мас тардыһытыгар 75 киилэҕэ диэри кыайылааһын Верхоянскый уола Слепцов Николай, 75 киилэттэн үөһэ Намтан Тимофеев Виталий буолла. Оҕунан ытыыга эр дьонго Павлов Вова, дьахталларга Лукина Надежда мунутуур кыайылааһын буоллулар. Бары кыайылаахтар сыаналаах бириистэринэн, мэтээлэринэн, грамоталарынан наҕараадаланнылар.

«Ыһааһым саргылаах таһа» конкурса 10-гар диэри саастаах оҕолорго 1 миэстэ Макарова Аделина, иккис миэстэ Татаканова Миленна, үһүс миэстэ Айыына Попова, улахан дьонго бастакы миэстэ Марианна Попова, иккис миэстэ Евдокия Слепцова буоллулар. Дьэ кэргэнинэн саха таһаһын конкурсугар 1 миэстэни Айталь Ефремовна Дьяконова кыһа Марфа Николаевна Лукиналыын, 2 миэстэни Валентина Дмитриевна, Василий Михайлович Макаровтар дьэ кэргэттэрэ, 3 миэстэни Антонина Петровна, Степан Ефремович Сивцевтар дьэ кэргэттэрэ ыланнар, дипломнарынан, сыаналаах бириистэринэн наҕараадаланнылар.

Кыра кыргыттарга анаан ытыллыбыт «Уһун суһуох» конкурса бастакы миэстэни

Мирабелла Шарина, иккис миэстэни Вика Сивцева, үһүс миэстэни Доминика Эверстова ыланнар, дипломнарынан, сыаналаах бэлэхтэринэн наҕараадаланнылар.

Бар дьоммутун ыһааһын эҕэрдэлээн, Пелагея Баишева тэрийэн үлэлэспит ырыатын лааһырын оҕолоро бэртээхэй концерт көрдөрдүлэр.

Бары ытыллыбыт конкурстарга, спортивной күрэхтэһиллэргэ бириис туруоран спонсордаабыт В.Д., В.М. Макаровтар, С.С. Суздалова, Л.В., П.Р. Михайловтар, Г.П., Р.А. Марковтар, Д.К. Прядезникова, Т.С. Павлов, Т.Е. Сивцев, Н.И. Попова, Слепцовтар, М.Е., М.П. Сивцевтар, Е.Н., Н.С. Суздаловтар, Г.Г. Уваровскай, А.С. Федоров, К.С. Ильин, В.С. Дьяконов, С.С. Иванов, В.Н. Макаров, Р.А. Заровняев дьэ кэргэттэригэр истин махталбытын тизэрдэбит.

Самаан сайыны уруйдуур ыһааһытыгар дьоммут-сэргэбит эмис бизэтин амсайан, кыһыннар кымыс утахтааһы ыймахтаан, араас конкурстарга, спортивной күрэхтэһиллэргэ кыттан, дуоһуйа сыннанан, айылҕа барахсантан күүс-уох ылан тарҕастылар. Саргыбыт салалына, уйгу-бийан түстэннэ. Аны мантан сайын айылҕабыт баай быйаһыттан сомсон, эчимнээхтик үлэлэспит – хамсыаһыт турдаҕа.

Валентина КОЛЕСОВА,
БӨТҮН

БИЛЭРИИЛЭР

Продаю усадьбу в с. Намцы 15 соток по ул. Жиркова, 17 за 400 т.р. без торга. Участок ровный, огорожен, свет и газ рядом. Тел. 89246619102 ватсап.

ООО «Правоохранительный центр» юридические услуги по возврату водительских удостоверений. Досрочно. По амнистии. Официально. В судебном порядке.
Тел.: 8-800-551-80-02.

ООО «Уйгу» продает бетон и цементно-песчаный раствор любых марок от В – 3,5 до В – 25 согласно ГОСТ с доставкой.

Заливаем идеальные ленточные бетонные фундаменты любых размеров согласно ГОСТ.
Тел. 89141056350 (звонить в рабочее время с 9 до 18 ч.)

Грузовые перевозки.
Тел. 89644258617, 89841160270

РЕШЕНИЕ № 18-01 с. Кысыл-Сыр «17» июня 2019 г. О назначении даты выборов Главы муниципального образования «Хомустахский 1-й наслег»

На основании статьи 10 Федерального закона «Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в Российской Федерации» от 12.06.2002 г. №67-ФЗ, закона РС(Я) «О муниципальных выборах в Республике Саха (Якутия)», статьи 10 Устава МО «Хомустахский 1-й наслег», наследный Совет депутатов МО «Хомустахский 1-й наслег» РЕШАЕТ:

1. Назначить дату выборов Главы муниципального образования «Хомустахский 1-й наслег» на 08 сентября 2019 года;

2. Избирательной комиссии муниципального образования «Хомустахский 1-й наслег» руководствоваться данным решением.

3. Опубликовать решение в улусной газете «Энсиэли».

Председатель наследного Совета Ю.А. Николаев
Глава МО В.Г. Жирков

РАСПОРЯЖЕНИЕ № 4-352 11 июня 2019 г.

Об установлении предельного размера платы граждан за жилое помещение на период с 1 июля 2019 года по 30 июня 2020 года по муниципальному образованию «Ленский наслег».

В соответствии с Жилищным кодексом РФ и некоторые законодательные акты РФ,

РАСПОРЯЖАЮСЬ:

1. Утвердить на период с 1 июля 2019 года по 30 июня 2020 года предельный размер платы граждан за жилое помещение для нанимателей жилых помещений по договорам социального найма, договорам найма жилых помещений государственного и муниципального жилищ-

ного фонда и собственников жилых помещений, которые приняли решение о выборе способа управления многоквартирным домом:

техническое обслуживание, в месяц за 1м2:

– системы отопления — 2,98 руб.

– системы отопления и системы электрооборудования — 4,21 руб.

– системы отопления и системы электрооборудования и системы водоснабжения и водоотведения — 7,69 руб.

содержание дворовой территории, в месяц за 1м2:

– благоустроенный жилой фонд — 5,1 руб.

– неблагоустроенный жилой фонд — 6,51 руб.

вызов ТБО, МБО, сухого мусора, в месяц за 1м2:

– благоустроенный жилой фонд — 2,66 руб.

– неблагоустроенный жилой фонд — 4,31 руб.

плата за найм благоустроенного жилого фонда, в месяц 1м2:

– с каменных домов — 5,41 руб.

2. Настоящее распоряжение опубликовать в СМИ.

3. Контроль за исполнением данного распоряжения оставляю за собой.

Глава А.Г. НОВГОРОДОВ

Считать недействительным утерянное удостоверение ветерана труда серия «Ж» номер 289312 от 14.04.2000 г., выданное управлением социальной защиты Намского улуса на имя Румянцевой Астри Семеновны.

Считать недействительными утерянные паспорт и пенсионное удостоверение на имя Поповой Августины Павловны

РЕШЕНИЕ «18» июня 2019 г. № 8 О назначении досрочных выборов главы муниципального образования «Искровский наслег»

На основании статьи 10 Федерального закона № 67-ФЗ от 12.06.2002 года «Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан Российской Федерации», пункта 1 статьи 8 настоящего закона Республики Саха (Якутия) «О муниципальных выборах в Республике Саха (Якутия)» Наследный Совет муниципального образования «Искровский наслег» решил:

1. Назначить досрочные выборы главы муниципального образования «Искровский наслег» Намского улуса на 8 сентября 2019 года.

2. Опубликовать настоящее решение в установленном законом сроки в районной газете «Энсиэли».

Председатель наследного совета МО «Искровский наслег» Н.Н. ИВАНОВ

КЭРИЭСТЭБИЛ

Бииргэ үөрэммит табаарыспыт, доҗорбут Вася Тимофеев эмискэ суох буолан улаханник соһутта, хомотто. Василий Иннокентьевич Тимофеев бу дьыл бэс ыйын 22 күнүгэр олохтон туораабыта 40 хонугун туолар.

Вася 1948 с. муус устар 9 күнүгэр Кэбээйи оройуонугар күн сириг көрбүтэ. Ово сааһыттан эйбэс, үөрүннээн, дьонно элэккэй сыһанынан биллэрэ. Ийэтин эрдэ сүтэрэн, аймактарын көрүүтүгэр-истиитигэр сылдыбыта. Олох олтурдарын-боллурдарын билэн улааппыта. Ово, эдэр сааһа дойдутугар ааспыттара. Оскуоланы бүтэрэн, аймактарын өйбүлүнэн, Нам сириг булбута. Уол киһи ытык ээһин армияда баран толорон кэлбитэ. Аймактарын сүбэтинэн Нам училищетыгар кириэн, ситиһилээхтик бүтэрбитэ. Училищеда сылдьан элбэх доҗоттордонон үөрэх үөрүүтүн, дьолун толору билбитэ. Бииргэ үөрэммит табаарыстарын ытыктабылын, тапталын ылбыта. Сылын аайы сайын Арбынга баран окко үлэтиллэрэ. Онно училище администратията үлэһит, эппиэтирээх уолу студенческай биригээдэҕэ салайааччынан анаабыта. Ол сайыннар ситиһилээх үлэ бөҕө буолан, Арбын администрациятыгтан биһирэбил суруктарынан, бэлэхтэринэн наҗараадалааммытара. Студеннарга үөрүү-көтүү бөҕө буолбута. Вася онно студент оҕолору сатаан тэрийэн, үчүгэй түмүктэри көрдөрөн биллибитэ. Салайааччы быһыытын ирдэбиллээбин, туруорбут сыалларын сатаан ситиһэр үлэһитинэн бэлиэтэммитэ. Устудьуон олоҕо бэһилэйэ,

сырдыга, инникигэ эрэлэ, үчүгэйэ сыттаҕа. Васябыт артыыс бэрдэ: ырыаһыт, оһуохайдыт, үгкүүһүт. Училище олоҕор толору кыттан гастролларга, концерттарга энкилэппэкэ кыттар. Вася онно талаанын нэһилиэнньэҕэ көрдөрөрө. Кини ыллыыр оһуохайа дьону ыгырара, угуйара. Кини ыраас, кэрэ куолаһынан биһиги, бииргэ үөрэнэр оҕолоро, киэн туттарбыт. Вася мэлдьи үөрэнкөтөн, күлэн-салан инники күөннэ сылдьар этэ.

Көрдөөх, көхтөөх эдэр сааспыт доҗоро — Васябыт олус элбэх санаалаах, быланнаах, сытыы-хотуу, үтүө майгылаах, бэйэтин кыанар, тэтиэнэх уол этэ. 4 сыл билбэккэ ааспыта, үөрэхпитин бүтэрэн, республика араас оскуолаларыгар учууталлы барбыппыт. Вася, Василий Иннокентьевич, Өймөкөөнгө анаммыта. Усть Нера 1 №-дээх оскуолатыгар уруһуй, черчение учууталынан үрдүк таһаарылаахтык үлэлээбитэ. Намга көһөн кэлэн, Василий идэтинэн Модут оскуолатыгар, онтон Нам орто оскуолатыгар иитэр үлэҕэ директор солбуйааччытынан үлэлээбитэ. Үлэһит, ситиһилээх, ирдэбиллээх специалиһи методичынан, инспекторынан ылбытара. Онно Василий Иннокентьевич үлэтин сыратын оҕолор, учууталлар ситиһилээригэр улахан болгомтону уурбута. Дьон үлэтин бэлиэтээн, киэн туттан кэпсиэрэ. Ол сылларга эдэр специалист Хабаровскайдаагы пединституту кэтэхтэн үөрэнэн, ситиһилээхтик бүтэрбитэ. 2001-2014 сс. эбии үөрэхтээһингэ оҕо научно-техникай айар киинин пенсияҕа тахсар диэри салайбыта. Ол сылларга улус элбэх, үрдүк көрдөрүүлэри ситиспитэ,

инники күөннэ сылдьар ааты ылбыта. Ол биһиги Васябыт улахан, салгыбат, үһүн-киэн былааннардаах үлэһит быһыытын көрдөрүүтэ. Өрүү үтүө суобастаахтык, айым-нылаахтык, ис сүрэхтээн үлэлирин туоһута этэ.

Училищени бүтэрэр сылыгар Васябыт олоҕун аналын, киэрэлин булбута. Икки сибэкки кыргыттар-даммытара. Василий кэргэн уонна аҕа быһыытын кыһамнылааҕа, үлэһит, дьэһитин-уотун онгостубутунан барбыта. Кининэ барыта уурбут-туппут курдук мээстэтигэр турара. Тула өтгүтүгэр дьэс кэргэнэ, аймактара өрүү чугас сылдыаллара.

Васябыт биһигини кытта хаһан да сибээһин быспатаҕа. Үөрэн-көтөн бу кириэн кэлэрэ. Илии тутуурдах, кэһиллээх, бэлэхтээх сылдыара. Уолаттарыгар, кинилэр чугас дьонноругар мэлдьи күүскө, тирэх буолара. Өрүүгэ үөрсэн, хомойууга тирэнсэн сылдьар киһиби Вася этэ. Бүтэһик да күннэрин Вася сөбүлүүр дьарыгын — булгана, айылҕаны кытта алтыһан, табаарыстарын кытта үөрөкөтө көрсөн, кэпсэтэн-ипсэтэн баран барда... Вася олус да юбилейы кэтэспитэ, 45 сылыбытыгар көрсөөрү... Хомойуох иһин, одноклассниктара кинитэ суох көрүстүлэр.

Эдэр сааспыт доҗоро, биир идэлээхпит туһунан сырдык өйдөбүл сүрэхпитигэр өрүү тыһыннаах буолуоҕа.

НПУ 1974 с. выпускниктара

Киһи барахсан төрөөн, улаатан, үөрэнэн, үлэлээн, орто дойдуга дьэс-уот тэринэр аналлаах буоллаҕа. Төрөөбүт дайдурут хатын чаран алардаах, элбэх үрэхтэрдээх — бары олус киэн туттабыт, таптыбыт. Биһиги кыра кылааска аҕыйах сыл

МАХТАЛ

Күн сириг көрдөрбүт тапталлаах ийэбит, эбэбит Марфа Ивановна Лукина ыам ыйын 9 күнүгэр эмискэ ыалдьан күн сириттэн барбытыгар, ыарахан кэммитигэр күүс-көмө, өйбүлүтүрэх буолбут билэр дьоммутугар, нэһилиэк олохтоохторугар, эдьийдэрбитигэр Л.И. Сивцеваҕа, Э.В. Васильеваҕа, Е.Я. Лукинаҕа, С.Е. Лукинаҕа, балтыбытыгар А.И. Сивцеваҕа, чугас аймактарбытыгар, Бөтүг орто оскуолатын ийэбитин кытта үлэлээбит, алтыспыт коллективыгар, үлээннээхтэригэр, М.Ф. Кугдановка, М.М. Осиповаҕа, дьүүгэтигэр Д.К. Прядезниковаҕа, «Сардаана» оҕо саадын, «Намкоммунтеплоэнерго» АО Бөтүгнээһи участвогын коллективтарыгар, «Бөтүг» нэһилиэк МТ баһылыгар М.В. Макаровка, дьүүгэлэрбитигэр, доҗотторбутугар, кылааһынныктарбытыгар дириг махтал-бытын тизрээбит. Барыгытыгар этэннэ буолууну, дьоллоох олоҕу баҕарабыт.

Кыргыттар, уола, сиэннэрэ, күтүөтэ

эргэ оскуолаларга үөрэммит-пит. 1956 с. дэриэбинэбитигэр сэттэ кылаастаах оскуола аһыллан, оҕо-аймах, төрөптүттэр үөрүүлэрэ улааппыта.

Марфалаах 4-с кылааска, биһиги — 3-кэ үөрэнэ кири-биппит. Элбэх эдэр учууталлар үлэли кэлбиттэрэ. Кэлин 8-с кылаас аһыллан онно үөрэммитпит. Онтон 10 кылааска Намга, Хатырыкка баран үөрэнэбит. Марфа Ивановна ийэтэ кыратыгар өлбүтэ. Кэлин аҕалар кэргэн ылан, 4 оҕону иитэн, киһи гынан улаатыннарбыттара. Марфа иитиэх ийэтин олус сөбүлүүрө, өлүөр диэри көрөн-харайан, бүүбэйдээн бэйэтин кытта олордубута.

Оскуоланы бүтэрээт үксүбүт идэ ылар үөрэххэ үөрэнэн, үлэһит буолар чыска тиксибиппит. Марфа куоракка учуутал идэтигэр үөрэммитэ. Хас да сыл Уус Алданга учууталлаан баран, Бөтүгнэ көһөн кэлэн оскуола үлэлээбитэ, дьонугар көмөлөспүтэ. Кини кыра эрдэбиттэн элбэхтик ыалдьара, ол эрээри күүстээх санаалаах буолан эмтэнэн, өр кэмнэргэ төрөөбүт дэриэбинэбитигэр, үөрэммит оскуолабытыгар учууталлаабыппыт.

Пенсияҕа тахсыахпытгар диэри, дьонтон хаалсыбакка, ситиһилээхтик үлэ үөһүгэр сылдыбыппыт. Оҕолорбут улаатан, ыал буолан, сиэн көрөр чыска тийдэхпит. Биһиги сиэннэрбит бэйэлэрэ үлэһит, үөрэхтээх дьоннор. Биһиги Марфа Ивановналыын онтон олус үөрэрбит, сиэннэрбит туһунан кэпсэтэрбит.

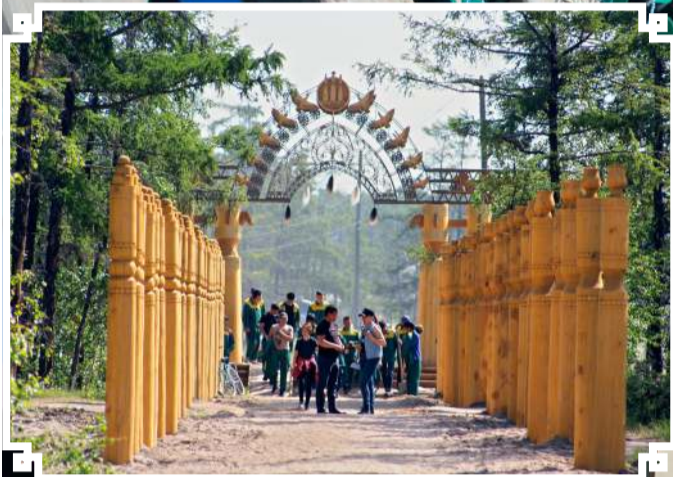
Күндү дьүүгэбит Марфа Ивановна барахсан сандал сааһы көрсө 75 сааһын туолан өссө да олоор баҕалааҕа. Ол эрэн ыары ылаа кэлээһинэ олус түргэнник ылаахтыгыр эбит. Онон биһигиттэн араардаҕа... Ол да буоллар, бу сиргэ баарбыт тухары эн биһиги сүрэхпитигэр куруук баар буолуон. Күн күбэй сиэннэрэ эбэбит курдук үлэһит, үөрэхтээх, төрөөбүт Бөтүгнүтүн таптыыр, дойдутут сайдырыгар бэйэбит кылаакытын угар буолун!

Күндү дьүүгэбит быдан дьылларга быраһаай, эйигин куруук ахтаахпыт, санаахпыт. Эн биһиги сүрэхпитигэр өрүү эдэр буолан, үөрө-көтө мичилийэ сылдыһан!

Дьүүгэлэрэ Дария Константиновна, Валентина Васильевна, Дария Ивановна

Table with 4 columns and 10 rows containing biographical information and photos of graduates of the NPU in 1974. Each row includes a name, title, and a small portrait photo.

ОЛОНХО ЫҤЫАҤА

Ыраахтан-чугастан ыгыран,
Элбэх киһини үмүрү гардан
Күндү ыалдьыттарын
Түөлбэлээн ордон
Амтаннаах астарын
Үрдүттэн охтордулар,
Кыбынньар кымыһынан
Утахтарын ханнардылар,
Улуус түһүлгэтин тэрийэн,
Олонхо ыһыағын ыстылар.

Олоонноон олорон ылыыр
Утууйан үөскээбит
Улуу олонхоһуттарын
Абыс кырыылаах холумтаны
Иилии кэккэлээбит сэргэ тула
Төгүрүччү ордон,
Сахалыы сиэринэн
Уостан уоска түһэрэр
Доҕоонноох тойуктаах
Олонхо күрээгин тэрийдилэр.

Олонхо ыһыағын
Сиэрин-туомун ситэрэн
Сахалыы төрүт оонньууну
Оройуттан туттулар,
Манна быһыйдар-сымсалар,
Күүстээхтэр күннээтилэр,
Ат сүүрүүтэ үгэннээтэ,
Атыы-кутуу дэлэйдэ,
Киһи айылҕалыын алтыһар
Үтүө күнэ үүннэ.

Саха талба мааны
Таҥаһа суугунаата,
Оһуохайыт түүнү быһа
Тохтообокко сатараата,
Кэлбит ыалдьыт астынна
Умнулубат түгэнтэн
Дьол-соргу тосхойдо,
Айылгыбыт аһылынна,
Олонхону үйэтитэр
Үтүө орук урулуonna!

Евгения ДЪЯКОНОВА

**Кылаабынай редактор
В.Г. КАСЬЯНОВ**

ОТДЕЛЛАР:
редакторы солбуйааччы — 41332,
хаһыаты таңгы — 41332,
бухгалтерия — 41141,
факс — 41141.

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Энсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральной сулууспа СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрацаламмыт нүөмэрэ — **ПИ №ТУ14-0216**.

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэһитин, дьиэһит аадырыһын чопчу ыйын. Редакцияҥа киирбит суруктар төннөрүллүбэттэр. **Автор этэрэ хаһыат санаатыныын мэлдьи биир буолбат.**

«ЭНСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата.

Редакция, издатель аадырыһа: 678380, СР, Нам улууһа, Нам сэл., Ст. Платонова уул, 1/2 корп.
Типография аадырыһа: Дьокуускай к., Виллойскай переулок, 20
E-mail: Namtsy41141@mail.ru

Хаһыат «Якутия» медиа-холдинг АУо типографиятыгар бэчээттэннэ.

Аадырыһа:

Дьокуускай к., Виллойскай переулок, 20
Формата А3. Кээмэйэ 3,0 бэчээт. лис

Көҕүл сыананан атылланар

Индексэ — Р0005. Тираһа — 986 экз.
Бэчээккэ илии баттанытын графига —
12:00 ч. 19.06.2019 с.

Бэчээккэ илии баттанна — 11:20 ч. 19.06.2019 с.